Konzervatorski elaborat za pet zgrada
Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti
stradalih u potresu 22. ožujka 2020.

Svezak 3.

PALAČA VRANYCZANY-DOBRINOVIĆ

Ulica Andrije Hebranga 1, Zagreb
Povijest gradnje, valorizacija i prijedlog konzervatorskih smjernica

INSTITUT ZA POVIJEST UMJETNOSTI
Zagreb, 2021.

Konzervatorski elaborat za pet zgrada
Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti
stradalih u potresu 22. ožujka 2020.

Svezak 3.

PALAČA VRANYCZANY-DOBRINOVIĆ

Ulica Andrije Hebranga 1, Zagreb

Povijest gradnje, valorizacija i prijedlog konzervatorskih smjernica

Autorica

Dr. sc. Irena Kraševac

Stručna suradnja

Ivana Haničar Buljan, d.i.a.

Grafička obradba nacrta

Ivana Haničar Buljan, d.i.a.

Lucija Bajan

Fotografije

Paolo Mofardin

Lektura

Karmela Prosoli

Korektura

Zvonimir Prosoli

Recenzenti

Akademik Vladimir Marković

Dr. sc. Andrej Žmegač

Oblikovanje

Franjo Kiš, ArTresor naklada

Zagreb, 2021.

Izvršitelj

Institut za povijest umjetnosti

Koordinatorica

Dr. sc. Katarina Horvat-Levaj

Naručitelj

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti

Koordinatori

Akademik Mladen Obad Šćitaroci

Aleksandra Stuparić, d.i.a.

Sadržaj

Uvod 3

I. Povijesna analiza formiranja i oblikovanja prostora 6

I.1. Palača Vranyczany-Dobrinović u prostoru *zelene potkove* 7

I.2. Naručitelji i korisnici palače Vranyczany-Dobrinović 9

I.2.1. Obitelj Vranyczany-Dobrinović 9

I.2.1.1. Investitor i prvi vlasnik palače – Ljudevit Vranyczany-Dobrinović 9

I.2.1.2. Narudžba i gradnja palače Vranyczany-Dobrinović 10

I.2.1.3. Izvorna oprema palače Vranyczany-Dobrinović 13

I.2.1.4. Život u palači 16

I.2.2. Kasniji vlasnici palače Vranyczany-Dobrinović i njihove adaptacije 16

I.2.2.1. Hrvatski seljački dom 16

1.2.2.2. Moderna galerija 17

I.2.2.3. Talijansko poslanstvo 18

I.2.2.4. Moderna galerija 18

I.2.2.5. Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti 19

II. Analiza arhitektonskih obilježja i zatečenog stanja 20

II.1. Smještaj u bloku 21

II.2. Organizacija unutrašnjeg prostora 21

II.3. Unutrašnja oprema 26

II.4. Pročelja 27

II.5. Krovište 30

II.6. Pomoćne dvorišne građevine 30

II.7. Materijal i tehnika gradnje 30

II.8. Građevinsko stanje 30

III. Geneza gradnje i adaptacije 31

III.1. Projektiranje, gradnja i opremanje palače: 1881.–1893., do danas 32

III.2. Obnova palače u međuratnom razdoblju 33

III.3. Pregradnje palače nakon Drugoga svjetskog rata 33

IV. Valorizacija prostorno-arhitektonskih obilježja 35

V. Prijedlog konzervatorskih smjernica za uređenje i obnovu 38

V.1. Unutrašnjost 39

V.1.1. Veža 40

V.1.2. Stubište 40

V.1.3. Prizemlje 41

V.1.4. Prvi kat 41

V.1.5. Potkrovlje 41

V.1.6. Podrum 42

V.2. Vanjština 42

V.2.1. Sjeverno i istočno ulično pročelje 42

V.2.2. Dvorišna pročelja 42

V.2.3. Krovište 42

V.2.4. Dvorište 42

V.3. Zaključci i smjernice za daljnje radove 43

V.3.1. Preporuke za dodatne istražne restauratorske radove 43

V.3.2. Preporuke za izradbu buduće projektne dokumentacije 43

V.3.3. Smjernice za obnovu i prezentaciju 43

VI. Izvori i literatura 44

VI.1. Izvori 45

VI.2. Literatura 45

VI.3. Elaborati 45

VI.4. Mrežni izvori 45

Rješenje o mjerama zaštite 46

Licencije 48

Uvod

Prema narudžbi Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (Ugovor 10–231–12 / 6–2020.), Institut za povijest umjetnosti izradio je konzervatorske elaborate za pet Akademijinih zgrada u Zagrebu, stradalih u potresu 22. ožujka 2020. godine. Riječ je o visokokvalitetnim spomenicima arhitekture, građenima tijekom 19. stoljeća te obnavljanima u prvoj polovini 20. stoljeća, koji su, prikladno tomu, i različitoga stilskog izražaja. Kao što su drukčijeg stila, navedene su palače pripale Hrvatskoj (prije Jugoslavenskoj) akademiji znanosti i umjetnosti u različito vrijeme i u različitim okolnostima, no sve one danas imaju istaknutu javnu namjenu (sjedište HAZU, galerije, muzej, arhiv, istraživački zavodi). Osim velikoga kulturno-povijesnog i arhitektonskog značenja, palače povezuju teška oštećenja u potresu 22. ožujka 2020. godine. Kao pojedinačna zaštićena kulturna dobra, odnosno zdanja smještena u zaštićenoj povijesnoj jezgri Zagreba, u kontekstu konstrukcijske sanacije one zaslužuju i cjelovitu obnovu utemeljenu na arhivskim i terenskim istraživanjima, koja je proveo Institut za povijest umjetnosti, te na restauratorskim sondiranjima, koja je izvela tvrtka Špatula d. o. o. Izvješća o restauratorskom sondiranju i konzervatorski elaborati čine jedinstvenu dokumentaciju za obnovu.

U konzervatorskom elaboratu br. 3 obrađena je palača Vranyczany-Dobrinović u Ulici Andrije Hebranga 1 (k. č. 2495 k. o. Centar), danas sjedište različitih odjela i ureda HAZU (Odjel za zaštitu i održavanje imovine i kulturnih dobara, Odjel za izdavačku djelatnost, Financijsko-ekonomski odjel, Odsjek za etnologiju, Odsjek za narodni život i običaje, uredi Razreda za likovne umjetnosti, Kabineta za arhitekturu i urbanizam i Razreda za tehničke znanosti, Kabinet grafike s izložbenom dvoranom i drugi), a najreprezentativniji dio palače zaprema Moderna galerija. Kao projekt bečkog arhitekta Otta von Hofera, građena od 1881. do 1883. za plemića Ljudevita Vranyczany-Dobrinovića, palača je u zagrebački Donji grad i u njegovu *zelenu potkovu* unijela novo mjerilo i novu kvalitetu, ostvarenu ekspresivnim pročeljem, naglašenim ugaonom edikulom, te raskošnim vestibulom, stubištem i dvoranama. U cjelovitoj obnovi nakon oštećenja u potresu pristupit će se i pomnoj restauraciji eksterijera s arhitektonskom plastikom i skulpturama, najvrjednijih dijelova interijera sa štukaturama, kao i dvorišta s vrtom.

Katarina Horvat-Levaj

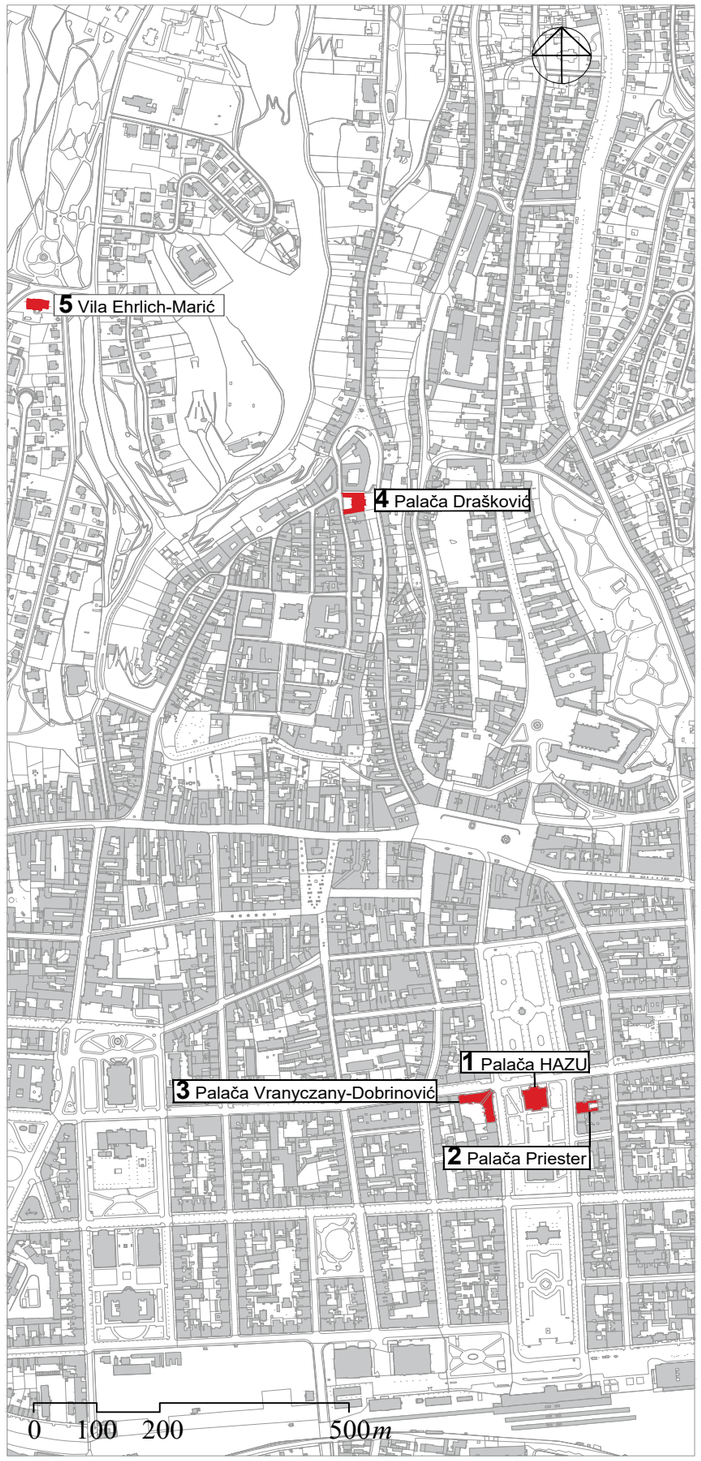

Današnja katastarska karta

Današnja snimka iz zraka (2020.)

Palača Vranyczany-Dobrinović

Ulica Andrije Hebranga 1

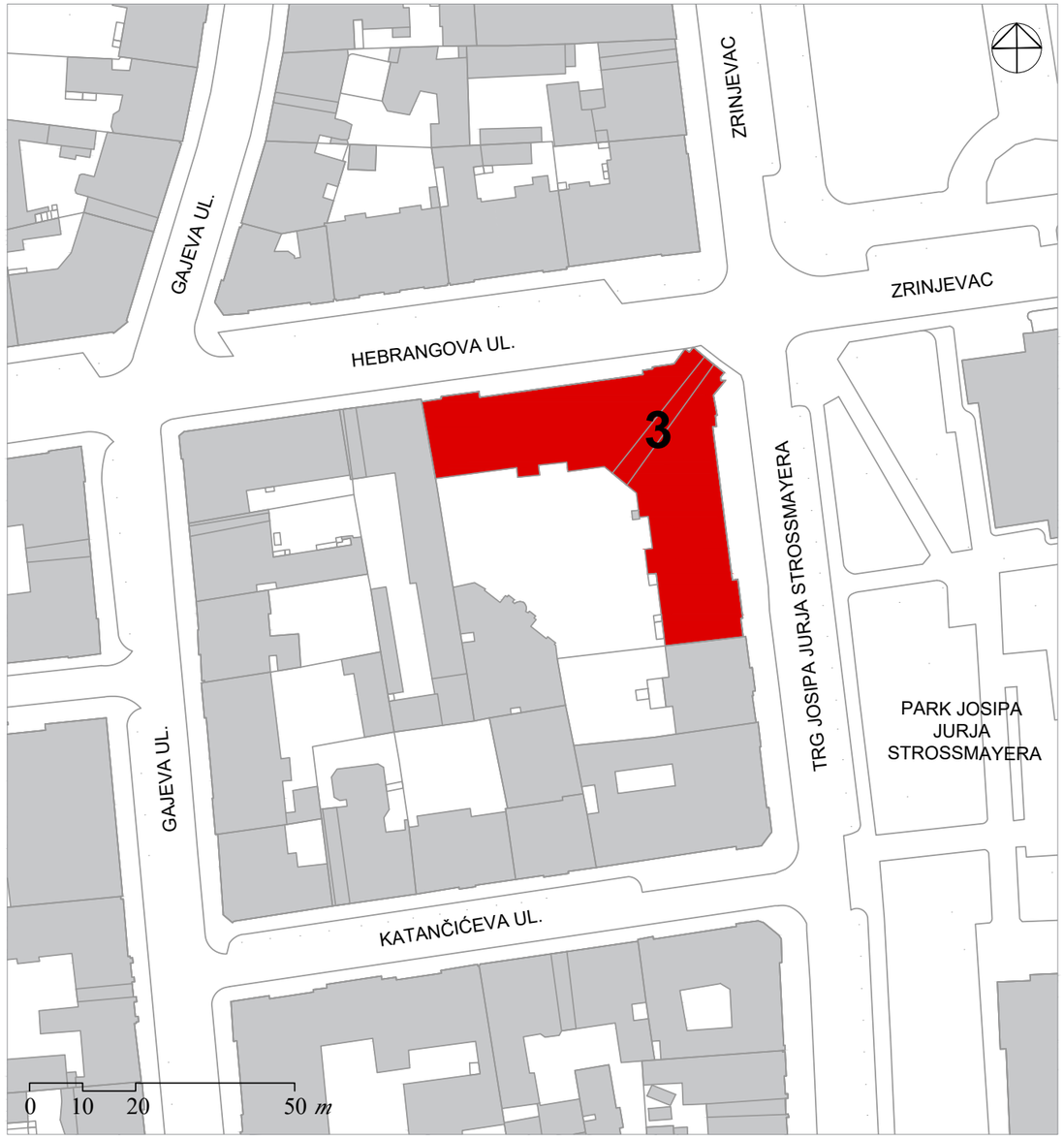

Današnja katastarska karta

Današnja snimka iz zraka (2020.)

Palača Vranyczany-Dobrinović, pogled sa sjeveroistoka

I.

POVIJESNA ANALIZA FORMIRANJA I OBLIKOVANJA PROSTORA

I.1. Palača Vranyczany-Dobrinović u prostoru *zelene potkove*

Smještena u najreprezentativnijoj zoni Donjega grada – nizu perivojnih trgova – tzv. *Lenucijevoj* ili *zelenoj potkovi*,[1] palača baruna Ljudevita Vranyczany-Dobrinovića, djelo bečkog arhitekta Otta von Hofera, ne samo da je u sklopu zagrebačke historicističke arhitekture jedna od najreprezentativnijih plemićkih rezidencija nego je i njezina urbanistička uloga nezaobilazna. Podignuta je, naime, poput palače Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, na samom spoju prvoga i drugoga perivojnog trga *potkove*, tako da je njezin korpus u zoni Trga Josipa Jurja Strossmayera (prije Akademičkog trga), no najljepša vizura na nju pruža se sa Zrinskoga trga. Za razliku od središnje pozicije palače HAZU, palača Vranyczany rubno je smještena, na zapadnoj strani Akademičkog trga. Svojim ugaonim položajem, uz prometnicu koja dijeli trgove (današnja Hebrangova, a nekada Kukovićeva ulica), te efektnom vanjštinom s ukošenim rizalitnim uglom s trijemom i ulazom u vežu te altanom koja obuhvaća prvi i drugi kat, ona čini ekspresivnu markaciju u prostoru.

Uz to, palača je i prva sagrađena na obodu Strossmayerova trga (1881.–1883.), ubrzo nakon početka gradnje Akademijine palače (1877.–1884.),[2] no dovršena je godinu dana prije nje. Kao takva, formativno je utjecala na cijeli blok. Zaposjevši njegov veliki dio, njegovu unutrašnjost artiku-

1 SNJEŠKA KNEŽEVIĆ, *Zagrebačka Zelena potkova*, Zagreb, 1996. Usporediti također: SNJEŠKA KNEŽEVIĆ, Akademijina palača i njezini trgovi, u: *Bulletin*, XLII., 1/60 (1994.), 35–46.

2 Više o tome vidjeti u: ISO KRŠNJAVI, Povijest gradnje Akademijine palače, u: *Savremenik*, 12 (1917.), 166–177; IRENA KRAŠEVAC, Neorenesansna komponenta u djelu Hermana Bolléa, u: *Renesansa i renesanse u umjetnosti Hrvatske, Zbornik dana Cvita Fiskovića II*, (ur.) Predrag Marković, Jasenka Gudelj, Zagreb, 2008., 481–490; DRAGAN DAMJANOVIĆ, Uvod u talijansku renesansu kod Bolléa – palača Akademije, u: *Arhitekt Herman Bollé*, Zagreb, 2013., 531–541; DRAGAN DAMJANOVIĆ, Projektiranje palače Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu 1875.–1877. Renesansa renesanse u hrvatskoj arhitekturi, u: *Prostor*, 27, 1/57 (2019.), 15–35.

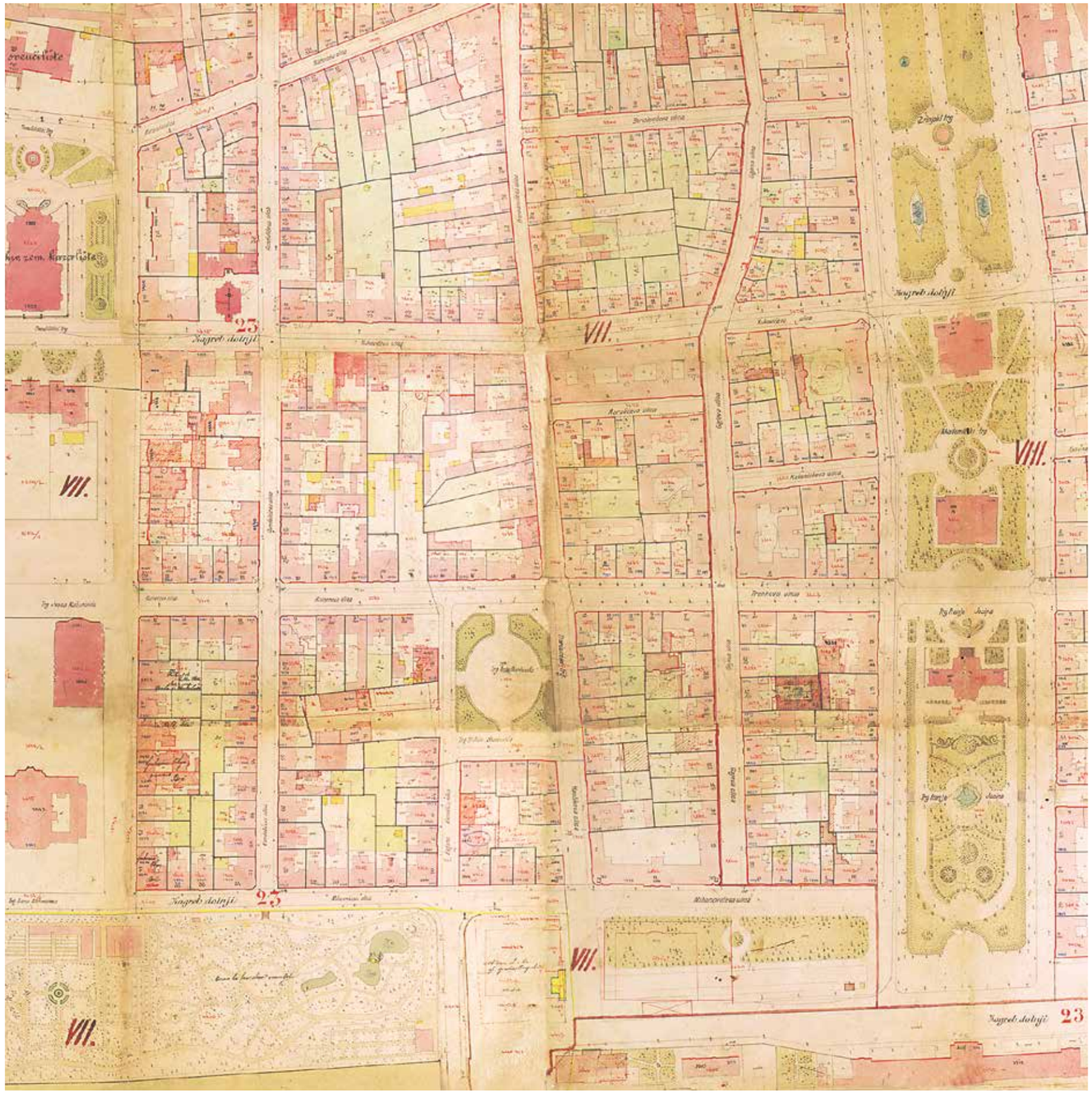

Zelena potkova, kolaž katastarskih listova, 1909.–1913.

Strossmayerov trg, pogled na zapadnu stranu, foto: Ivan Standl, 1895., MGZ

Palača Vranyczany-Dobrinović i nekadašnja Kukovićeva ulica (danas Hebrangova), nakon 1910., NSK

Palača Akademije, foto: Ivan Standl, 1895., MGZ

Zrinski trg, poprsja znamenitih Hrvata

lira vrtom s paviljonom. Kada će nekoliko godina poslije započeti intenzivna gradnja reprezentativnih palača na zapadnoj strani Akademičkog trga, prvi susjed Vranyczanyja postat će sam kreator *zelene potkove* (odnosno jedan od njezinih kreatora),[3] urbanist i arhitekt Milan Lenuci, koji ondje gradi dvokatnicu naglašenu središnjim tornjem (1887./1888.). Tijekom zadnjeg desetljeća 19. stoljeća slijedi gradnja niza kasnohistoricističkih palača na objema stranama Akademičkog trga, koje se međusobno natječu i po važnosti naručitelja i po slavi projektanata, no niti jedna nije uspjela dostići dimenzije, arhitektonsku koncepciju i raskoš Vranyczanyjeve palače.

Kupnjom navedene parcele i gradnja reprezentativne palače s vrtom na njoj, bile su ujedno i simboličan potez njezinoga naručitelja. Barun Ljudevit Vranyczany-Dobrinović potvrdio je tako novonastalu društvenu okolnost da se krajem 19. stoljeća plemićke obitelji sele s Gornjega grada u Donji grad te podižu reprezentativne i prostrane palače po modi svojega vremena u prostoru koji je tek trebalo urbanizirati i izgraditi. Tim činom hrvatsko plemstvo još snažnije podupire razvoj modernizacije grada i potiče svojevrsnu demokratizaciju društva miješajući se sa »susjedima« poduzetnicima, trgovcima, bankarima i ostalim pripadnicima građanske klase.

3 KNEŽEVIĆ (bilj. 1, 1996.).

I.2. Naručitelji i korisnici palače Vranyczany-Dobrinović

I.2.1. Obitelj Vranyczany-Dobrinović

Zahvaljujući projektu *Veličanstveni Vranyczanyjevi*, voditeljice Marine Bagarić, u novije je vrijeme javnost upoznata s poviješću njihove obitelji i s njihovim prinosom hrvatskoj umjetnosti i kulturi.[4] Obitelj Vranyczany-Dobrinović pripada hrvatskom plemstvu bosansko-dalmatinskog podrijetla. Izvorni dokumenti za obiteljsku genealogiju i povijest čuvaju se u Hrvatskom državnom arhivu.[5]

Plemićka obitelj Dobrinović spominje se u izvorima još početkom 13. stoljeća na području Bosne, odakle su u 15. stoljeću prebjegli pred Turcima u Dalmaciju i naselili se u Vranjicu pokraj Splita. U 16. stoljeću, nakon pada Klisa pod osmansku vlast, članovi obitelji Vranjican sele se radi sigurnosti na otoke Hvar i Brač. Na Hvaru se nastanjuju u Starom Gradu, gdje i danas postoji prezime Vranjican. Mirom u Campoformiju 1797. godine Dalmacija prelazi pod vlast Habsburgovaca, čiju vlast priznaje i obitelj Vranjican. No kada na temelju Požunskog mira iz 1805. godine Hvar s ostalom Dalmacijom dolazi pod francusku vlast, obitelj Vranjican stavlja se na čelo otpora protiv okupacije i zajedno s ostalim otočanima protjeruje Francuze. Bečkim mirom 1809. godine Francuzi su se vratili, zbog čega su braća Ambroz stariji i Ivan, te njihov rođak Šime Vranjican s brojnom obitelji, bojeći se osvete Francuza, prebjegli u sjevernu Hrvatsku – Karlovac, Zagreb i Rijeku.

Tijekom 19. stoljeća pripadnici obitelji istaknuli su se u Hrvatskom narodnom preporodu, osobito Ambroz i Nikola, znameniti ilirci i podupiratelji ilirskog pokreta. Naraštaj njihove djece nastavio je mecenatski i karitativni rad svojih prethodnika, pri čemu se posebice ističu Nikolini sinovi Ljudevit (1840.–1922.), Dragan (1841.–1910.) i Vladimir (1845.–1929.). Sva trojica braće izgradila su impozantne palače u zagrebačkom Donjem gradu, koje su danas visokovalorizirane kao primjeri historicističke arhitekture. Vranyczanyjevi su najbolju suradnju ostvarili s bečkim arhitektom Ottom von Hoferom, koji tijekom deset godina projektira tri zgrade u Zagrebu za braću Ljudevita (Strossmayerov trg 12), Dragana (Zrinski trg 19, danas Arheološki muzej, idejni projekt) i Vladimira (Berislavićeva 6–8) te dvorac Laduč kod Brdovca. Svoje hrvatske klijente Hofer je upoznao u atelijeru Carla von Hasenauera u Beču.[6]

I.2.1.1. Investitor i prvi vlasnik palače – Ljudevit Vranyczany-Dobrinović

Barun Ljudevit (Lujo) Vranyczany-Dobrinović (Karlovac, 13. veljače 1840. – Zagreb, 14. srpnja 1922.) bio je poduzetnik, političar i istaknuti dobrotvor. Nakon školovanja u Karlovcu usavršio se na studijskim putovanjima po zapadnoj Europi. Poslovno je bio vezan uz karlovačko Gospodarsko društvo i Karlovačku štedionicu. Po preseljenju u Zagreb na Akademičkom (Strossmayerovu) trgu sagradio je neorenesansnu palaču, a u Hrvatskom zagorju kupio je posjed i dvorac Gornje Oroslavje. Istaknuo se kao rodoljub i ljubitelj umjetnosti. Njegove rezidencije u Zagrebu i Oroslavju bile su okupljališta onodobne hrvatske umjetničke elite, ali i hrvatske oporbe u vrijeme bana Dragutina Khuen-Héderváryja.[7] Zahvaljujući narudžbama umjetničkih djela, pomagao je slikarima Vlahu Bukovcu, Mati Celestinu Medoviću, Marku Muratu, Mirku Račkom i drugima. Financijski je pomogao izgradnju Narodnog kazališta i Strossmayerove galerije (palače HAZU), te utemeljenje

Nikola Mašić, Palača baruna Ljudevita Vranyczany-Dobrinovića, 1885.

brojnih kulturnih društava i institucija, kao što su: Kolo, Hrvatski sokol, Braća Hrvatskog Zmaja i drugih. Posebice je podupirao osnutak Društva hrvatskih umjetnika (1897.), čiji je bio član utemeljitelj. Sudjelovao je u radu Odbora za podizanje spomenika Zrinskom u Zagrebu, a bio je i jedan od prvih fotoamatera u Hrvatskoj. Proglašen je počasnim građaninom Zagreba zbog zasluga koje je imao za svečanost u prigodi otvorenja Strossmayerove galerije 1884. godine. Barun Vranyczany-Dobrinović bio je jedna od najsjajnijih osobnosti zagrebačkoga visokog društva i pravi predstavnik kulture historicizma, čiji su kulturni obzori bili kozmopolitski, filantropski i bliski europskoj, posebice bečkoj kulturi.[8]

4 *Veličanstveni Vranyczanyjevi. Umjetnički, povijesni i politički okvir života jedne plemićke obitelji*, (ur.) Marina Bagarić, Matica hrvatska, Muzej za umjetnost i obrt, Zagreb, 2016.

5 Hrvatski državni arhiv HR-HDA, fond 782 – Obitelj Vranyczany-Dobrinović; KREŠIMIR REGAN, Barunska obitelj Vranyczany-Dobrinović i plemićka obitelj Vranyczany. Prilog poznavanju rodoslova plemićkog roda Dobrinović, u: *Veličanstveni Vranyczanyjevi* (bilj. 4), 11–51.

6 MARINA BAGARIĆ, Arhitekt Otto von Hofer i plemićka obitelj Vranyczany-Dobrinović, u: *Radovi Instituta za povijest umjetnosti*, 37 (2013.), 145–158.

7 Vidjeti: www.proleksis/lzmk.hr/217544/ (pristupljeno 1. prosinca 2020.).

8 BAGARIĆ (bilj. 6), 150.

Novo krilo Hofburga u Beču, Carl von Hasenauer, Gottfried Semper i suradnici, 1881.–1913.

Palača Ljudevita Vranyczany-Dobrinovića, oko 1900., MGZ

I.2.1.2. Narudžba i gradnja palače Vranyczany-Dobrinović

Ljudevit Vranyczany-Dobrinović 1879. godine kupio je gradilište površine 2880 m², isprva za štale i gospodarske objekte. Prema novinskim vijestima, projekt je prvo povjeren »jednom od najglasovitijih bečkih arhitekata« Carlu von Hasenaueru,[9] a Iso Kršnjavi preporučio mu je Hermana Bolléa, koji je Vranyczanyju ostvario kontakt s bečkim arhitektom Ottom Hoferom,[10] bliskim Hasenauerovim suradnikom, čiji je projekt na posljetku odabran. Na nacrtima koji se čuvaju u Državnom arhivu u Zagrebu potpisan je Hofer.[11] Poznata su dva nacrta, jedan izrađen prije potresa 1880. godine za zgradu od triju katova, a drugi od dvaju katova, vjerojatno zbog bojazni od potresa. Nacrti su od 1. do 3. travnja 1881. godine bili izloženi u prostorijama Kluba inžinira i arhitekata u Berislavićevoj ulici 7 i o njima se izvješćivalo u zagrebačkim novinama.[12]

Otto von Hofer (Öldenburg, danas Sopron u Mađarskoj, 1847. – Beč, 1901.) pohađao je Visoku tehničku školu u Beču i Stuttgartu, a od 1870. bio je zaposlen u bečkom atelijeru Carla von Hasenauera te je sudjelovao u projektiranju i izgradnji velikih carskih projekata: *Burgtheatera*, Dvorskih muzeja (*Kunsthistorisches* i *Naturhistorisches Museum*) i Novog Hofburga.[13] Carl von Hasenauer, pak, te projekte radi u suradnji s Gottfriedom Semperom, te se u cjelini treba sagle-

9 ***, Novi ures Zagreba, u: *Narodne novine*, 4. ožujka 1881.

10 Pretpostavku da je Bollé posredovao između Vranyczanyja i arhitekta Hofera, na temelju korespondencije *Rački-Strossmayer 1876–1881*., iznosi DOLORES IVANUŠA, Palača baruna Ljudevita Vranyczanyja-Dobrinovića u Zagrebu, u: *Povijest palače, ustanove, obnove*, Povijest Moderne galerije, sv. 1., (ur.) Igor Zidić, Moderna galerija, Zagreb, 2005., 67–95, 72.

11 HR-DAZG-1122, *Zbirka građevne dokumentacije*, 1. Grad Zagreb, Andrije Hebranga 1, br. 1356_1 (MF 29: 187 – 212).

12 DOLORES IVANUŠA, Palača Ljudevita Vranicani Dobrinovića u Zagrebu, u: *Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske*, XXIII., 3–4 (1974.), 73–83. O palači se izvješćuje u *Narodnim novinama*, br. 73, 21. ožujka 1881. i br. 76, 4. travnja 1881.

13 Vidjeti: http://www.architektenlexikon.at/de/232.htm (pristupljeno 1. prosinca 2020.).

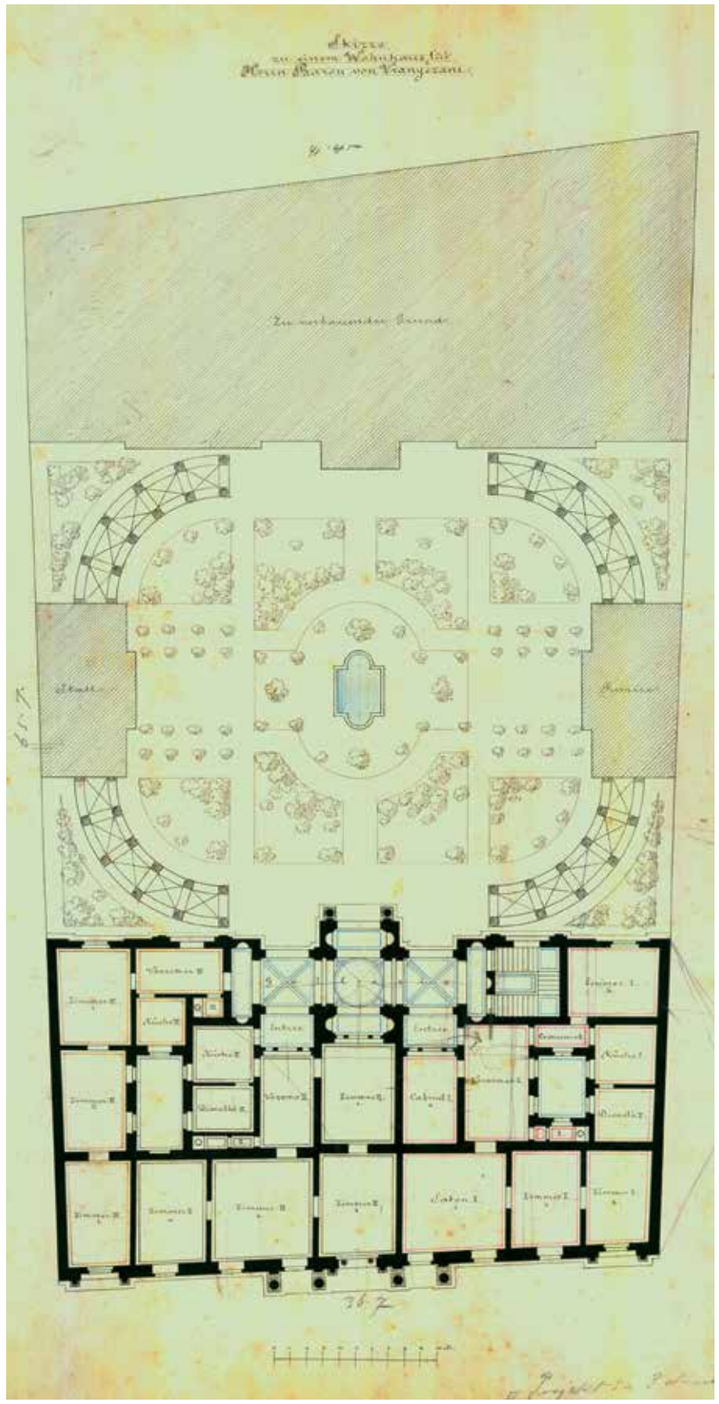

Palača baruna Dragana Vranyczany-Dobrinovića, Trg Nikole Šubića Zrinskog 19, projekt, tlocrt prizemlja i vrta, Otto von Hofer u atelijeru Carla von Hasenauera, 1878., MUO

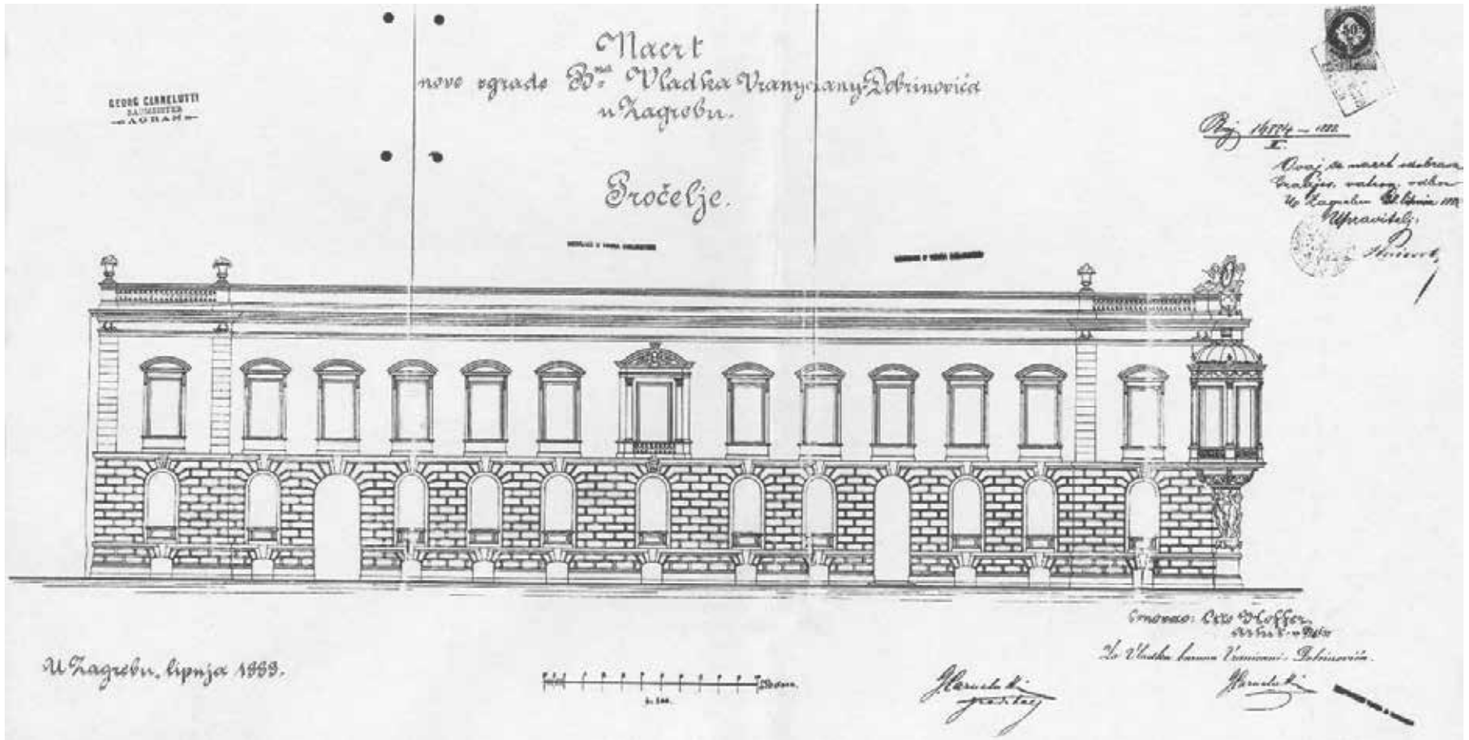

Palača Vladimira Vranyczany-Dobrinovića, Berislavićeva 6–8, projekt pročelja, Otto von Hofer, 1888., DAZG

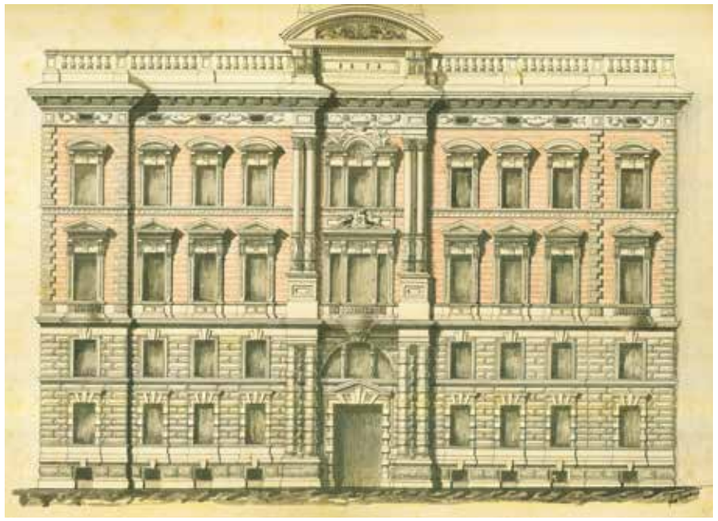

Palača baruna Dragana Vranyczany-Dobrinovića, Trg Nikole Šubića Zrinskog 19, projekt pročelja, Ferdo Kondrat, 1878., MUO

dati utjecaj ove dvojice glasovitih arhitekata historicističkog Beča na Otta Hofera.[14] Utjecaj i iskustvo koje je dobio blisko surađujući s Hasenauerom i Semperom imali su odjeka i na arhitekturu palače Ljudevita Vranyczany-Dobrinovića, kao što je već prije prepoznato, pri čemu se naglašava sličnost ulaznog portala palače sa središnjim rizalitom Novog Hofburga,[15] a u ovom bismo elaboratu proširili genezu mogućih arhitektonskih utjecaja i sličnosti i s drugom Semperovom operom u Dresdenu, koja prva donosi istaknuti rizalit s dubokom edikulom na ulaznom dijelu pročelja, koji svojom visinom vertikalno povezuje građevinu (gradnja od 1871. do 1878.). Taj se rizalit po svojim arhitektonskim odlikama može usporediti s nešto kasnijim projektom Novog Hofburga (1881.), u kojem je monumentalni istak uvučen unutar konkavnih krila zgrade, i s palačom Vranyczany-Dobrinović, na

14 Vidjeti: http://www.architektenlexikon.at/de/1096.htm (pristupljeno 1. prosinca 2020.).

15 BAGARIĆ (bilj. 6), 151.

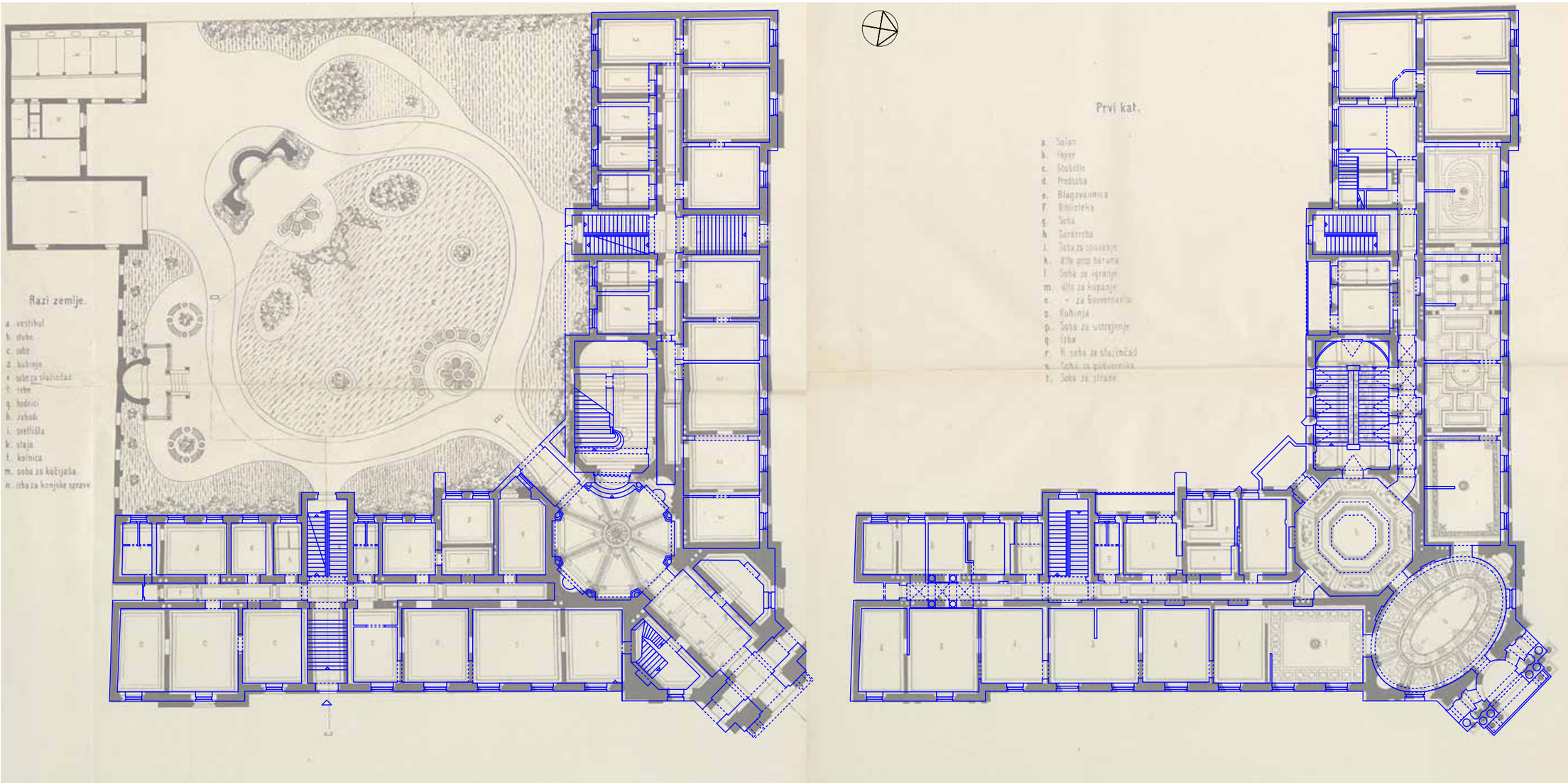

TLOCRT PRIZEMLJA

TLOCRT 1. KATA

Palača Vranyczany-Dobrinović, Otto von Hofer, projekt, 1881., objavljeno u: *Viesti družtva inžinira i arhitekata*, 4 (1885.), tlocrti prizemlja i prvog kata preklopljeni s današnjim stanjem

kojoj je rizalit dodatno naglašen izbacivanjem iz pravog kuta zgrade i povlačenjem krila u zadanim ravninama vanjskog oboda parcele. Međusobni utjecaji zasigurno su bili mogući u bliskoj suradnji Sempera, Hasenauera i Hofera. Marina Bagarić donosi pretpostavku da bi zagrebačka palača mogla biti suautorski projekt carskog arhitekta Carla von Hasenauera i njegova suradnika Otta Hofera,[16] a izravna veza i poznanstvo baruna Vranyczanyja s bečkim dvorskim arhitektima i prijenos motiva s Hofburga na njegovu zagrebačku palaču nameće pitanje generira li (ili politizira) određena forma arhitekture i njezinu namjenu.[17]

Izvedba, odnosno gradnja palače povjerena je zagrebačkom graditelju Ferdinandu Kondratu, s kojim je Dragan Vranyczany-Dobrinović već surađivao na svojoj palači na Zrinskom trgu 19. Projektiranje i izgradnja palače Ljudevita Vranyczany-Dobrinovića trajala je od 1881. do 1883. godine, a uporabna dozvola izdana je u srpnju 1883. Investicija je iznosila 140.000 forinti. Arhitektonski nacrti

16 Isto, 151.

17 MARINA BAGARIĆ, Palače i domovi Vranyczanyjevih, u: *Veličanstveni Vranyczanyjevi* (bilj. 4), 77–109, 102.

objavljeni su u časopisu *Viesti družtva inžinira i arhitekata*, 1885.[18] i u njemačkom časopisu *Architektonische Rundschau*, 1888. godine.[19]

I.2.1.3. Izvorna oprema palače Vranyczany-Dobrinović

I.2.1.3.1. *Arhitektonska plastika*

Glavni arhitektonski naglasak cijele palače sjeveroistočni je uglovni rizalit s portikom, iznad kojega je velika polukružna lođa. Svojim volumenom i dekorativnim elementima rizalit određuje originalnost ove arhitekture i posebnost u sklopu zagrebačkoga Donjega grada. Kamene ukrase čini trostruki red mramornih stupova s korintskim kapitelima, koji flankiraju duboku edikulu. Na kosinama krovnog zabata izvorno su bile postavljene skulpturalne alegorijske ženske figure, a na postamentima *putti*, koji su nosili reljefno oblikovan grb plemićke obitelji Vranyczany-Dobrinović, nadvišen krunom. U dekorativnom reljefno izvedenom lovorovom vijencu u sredini zabata istaknuto je slovo V (sačuvano do danas). Stupovi i kipovi klesani su od kamena dobavljenoga iz Trsta, a izradio ih je Luigi Pierotti u svojoj klesarskoj radionici u Zagrebu. Ornamente od cementa oblikovao je majstor Anton Bestebner iz Zagreba, a korintske kapitele stupova klesao je Tonies iz Ljubljane.[20] Niša lođe ukrašena je dekorativnim motivom lepezaste školjke. Na ogradnoj balustradi postavljene su betonske vaze klasicističkog oblika. Zabati nad prozorima duž uličnog pročelja prvog kata ispunjeni su figurativnim motivima ljudskih glava (maskeroni) i biljnih ornamenata.

18 *Viesti družtva inžinira i arhitekata*, br. 4, 31. prosinca 1885. Zanimljiv je podatak da je upravo karakterističan detalj rizalita palače Ljudevit Vranyczany-Dobrinović odabrao za motiv svojega *ex librisa* koji je izradio slikar Mirko Rački.

19 ***, Palais von Ludwig Baron Vranyczany in Agram, u: *Architektonische Rundschau*, 4 (1888.), 71–72.

20 IVANUŠA (bilj. 12), 74, na temelju izvješća iz *Viesti družtva inžinira i arhitekata* (bilj. 18).

Pročelje • Predvorje, Fotoalbum »Palais Ludwig Baron Vranyczany in Agram«, 1884., MGZ

I.2.1.3.2. *Unutrašnja oprema*

Obitelj baruna Vranyczanyja stanovala je na prvom katu palače (*bel étage / piano nobile*). Zahvaljujući fotografijama reprezentativnih prostorija snimljenih 1884. godine, uređenje i unutrašnja oprema vrlo su dobro dokumentirani.[21] Fotografije prikazuju zanimljivu kombinaciju tipičnih interijera bečkoga visokog plemstva i građanskih salona, u kojima je tzv. *Makart-stil* ostavio svoj pečat kao moda vremena druge polovine 19. stoljeća.[22]

Zidovi svečane dvorane ukrašeni su bijelo-zlatnim štukaturama, sličnima onima u bečkoj palači *Pallavicini*.[23] Sačuvani su i nacrti ukrasa zidova koje je izradio bečki kipar Reinhold Völkel.[24] U svečanom su stubištu štuko-dekoracije provedene od ulaza do svoda, koje je zrcalno oblikovano, a u središtu je u štuko-okviru pričvršćena slika venecijanskog slikara Bartolomea Litteranija *Midin sud*, u tehnici

21 Fotoalbum »Palais Ludwig Baron Vranyczany in Agram«, nepoznatoga bečkog fotografa iz 1884. godine, čuva se u Muzeju grada Zagreba.

22 BAGARIĆ (bilj. 6), 151.

23 Isto, 151. Palaču *Pallavicini* također je uredio Otto von Hofer, a štukaturu je izveo Reinhold Völkel. Ta je štukatura zadržala izvorni izgled bijelih ornamenata naglašenih zlatnim konturama, a u zagrebačkom je primjeru u kasnijim obnovama izbjegnuta pozlata, i u ovalnoj dvorani nije izvedena potpuna rekonstrukcija štuko-dekoracije.

24 ***, Wanddekoration aus dem Palais des Herrn Baron Vranyczany in Agram, u: *Wiener Bauindustrie Zeitung*, 4 (1883.), 48; *Wiener Bauten-Album*, list 14, reproducirano u BAGARIĆ (bilj. 6), 152.

Plesna dvorana • Knjižnica • Plavi salon, Fotoalbum »Palais Ludwig Baron Vranyczany in Agram«, 1884., MGZ

Boudoir • Soba za bilijar • Blagovaonica, Fotoalbum »Palais Ludwig Baron Vranyczany in Agram«, 1884., MGZ

ulja na platnu, dimenzija 230 × 260 cm, datirana u drugo desetljeće 18. stoljeća.[25] Na temelju tlocrta prvog kata i arhivskih fotografija, vidljivo je da su štuko-dekoracije bile i na stropu tzv. plavog salona, prve prostorije sjevernog krila do ovalnog salona. Ostali saloni sjevernog krila bili su obloženi drvenim kasetiranim stropovima (blagovaonica, knjižnica, *boudoir*), kao i soba za igru (*Billardzimmer*), prva s istočne strane od ovalnog salona. Zidovi su dijelom bili obloženi drvom, do tri četvrtine visine zida, i prekriveni brokatnim tapetama.

Namještaj je neostilski (neorokoko, neoampir, neorenesansa), a na zidovima salona ističu se zrcala i slike u raskošnim okvirima. Mnoštvo ukrasnih predmeta – buketa s paunovim perjem, baršunastih jastuka i orijentalnih stolića, teških zavjesa,

25 Prvu studiju o slici vidjeti u: ĐURĐA PETRAVIĆ-KLAIĆ, Unutrašnje uređenje palače Vranyczany-Dobrinović u Zagrebu, u: *Peristil*, 40 (1997.), 117–130. Sliku je potom atribuirao talijanski povjesničar umjetnosti Enrico Lucchese, ekspert za venecijansko slikarstvo 18. stoljeća.

perzijskih sagova i slično – govori u prilog uređenja prostorija po modi kasnoga 19. stoljeća koja odražava status vlasnika.[26]

Imena majstora izvođača i dobavljača zabilježena su u časopisu *Viesti družtva inžinira i arhitekata* iz 1885. godine. Stolarske radove izvela su braća Lapp iz Graza, Budicki i Rajmund iz Zagreba, te braća Schlimp iz Beča. Bravarske radove izvela su braća Lapp iz Graza, Hamel, Zepolz, Medarić i Mesić iz Zagreba, a štednjake Osek iz Zagreba. Parketi su iz zagrebačke tvornice, a kaljeve peći iz karlovačke, wienerberške, meissenske, Kornitzerove tvornice peći iz Zagreba, te od Pospešila iz Zagreba i Vurdele iz Graza.[27]

I.2.1.3.3. *Vrt palače*

Ljudevit Vranyczany-Dobrinović osobitu je pozornost pridavao hortikulturi i vrtlarstvu. Kao vrtlar amater sudjelovao je na izložbama i sajmovima, a uz svoju zagrebačku palaču uredio je mali vrt »s finim cvećem i eksotičnim drvećem«, koji je bio otvoren i šetačima po Istočnom perivoju.[28] Izgled vrta već je bio definiran na nacrtima za gradnju palače.[29] Kroz glavni kolni ulaz mogla je proći kočija i zaokrenuti oko cvjetnog rondela u središtu. Dvorišna strana prema južnoj parceli bila je zatvorena zidom u obliku neorenesansne/neoklasicističke edikule s dubokom središnjom nišom u kojoj je stajala skulpturalna kompozicija – fontana *Ribar i sirena*, ispod koje je bio bazen s ribicama.[30] Kamena skupina *Ribar i sirena* rastavljena je 1951., kada je u dvorištu postavljena Radauševa skulptura *Ranjenik*, i pohranjena je u Gliptoteci HAZU. Na temelju komparativnih primjera

Ogradni zid s nišom i skulpturom *Ribar i sirena*, Fotoalbum »Palais Ludwig Baron Vranyczany in Agram«, 1884., MGZ

Izgled vrta, Fotoalbum »Palais Ludwig Baron Vranyczany in Agram«, 1884., MGZ

Vrt palače, 1899., KGZ

Spomenik Franzu Grillparzeru, Volksgarten u Beču, Carl Kundmann, Rudolf Weyr

26 VANJA BRDAR MUSTAPIĆ, Namještaj i interijeri obitelji Vranyczany-Dobrinović u Zagrebu – reprezentativni i karakteristični primjeri historicizma, u: *Veličanstveni Vranyczanyjevi* (bilj. 4), 110–117.

27 Popis majstora vidjeti u: *Viesti družtva inžinira i arhitekata* (bilj. 18).

28 BAGARIĆ (bilj. 6), 157, bilj. 32.

29 Vidjeti: *Viesti družtva inžinira i arhitekata* (bilj. 18), list 17, 20.

30 IVANUŠA (bilj. 12), prema navodu Ivana Ulčnika, »Terg bana Zrinjskog«. Kako je nastao Zrinjski trg, u: *Revija »Zagreb«*, br. 12, listopad 1936., 371. Skulptura nije sačuvana na izvornome mjestu, a njezin se postav i izgled mogu vidjeti na slici Nikole Mašića *Palača baruna Vranyczanyja*, 1886. (vl. Zbirka Hanžeković, Zagreb) i na arhivskim fotografijama.

možemo ju pripisati bečkom kiparu Rudolfu Weyru,[31] vrlo angažiranom u izradbi arhitektonske plastike u Beču u razdoblju *Ringstraßenstila*. Sličnu klasicistički koncipiranu arhitektonsku pozadinu s nišom za skulpturu nalazimo na spomeniku Grillparzeru u bečkom Volksgartenu (1889.), koji Weyr radi u suradnji s Carlom Kundmannom. Iznad vijenca bila je ograda u obliku balustrade s vazama. Za odmor u ovom gradskom vrtu služila je vrtna kućica u obliku sjenice glorijete s klupama, a planiran je i staklenik za zimsko pospremanje cvijeća koji bi zimi bio zagrijavan. Usporedbom Hoferova nacrta dvorišta i arhivske fotografije vidljivo je da se donekle odstupilo od projekta, no osnovna koncepija temeljila se na cvjetnim nasadima i stazama. Na fotografiji iz 1899. godine zamjetno je nabujalo raslinje koje je zakrivalo ogradne zidove s južne strane parcele.

I.2.1.4. Život u palači

Nakon dovršenja palače barun je svoje salone otvorio narodnjačkom plemstvu, a tijekom zimske sezone i boravka u Zagrebu priređivao je primanja koja bi se nastavljala diletantskim predstavama na hrvatskom i francuskom jeziku, i tada modernim tzv. živim slikama. Zabilježeno je da je 17. prosinca 1885. nastupio Hrvatski akademski tamburaški zbor s narodnom glazbom. Poslije programa izvedene su »žive slike« koje je priredio slikar Nikola Mašić, *Berba ruža u Bugarskoj* i *Polazak Crnogoraca u boj*. Zabave su završavale plesom i maskiranom redutom.

U prigodi otvorenja Galerije slika u Akademiji, biskup Strossmayer odsjeo je kod Ljudevita Vranyczanyja koji je 8. studenoga 1884., večer prije otvorenja, priredio primanje kojemu su bili nazočni Franjo Rački, Ivan Mažuranić, Đuro Deželić, Ladislav Pejačević, braća Dragan i Vladimir Vranyczany-Dobrinović i drugi uglednici. Sljedećeg dana, za samo otvorenje, grad Zagreb priredio je bakljadu u čast biskupu, koji je događaj promatrao iz *loggie* palače.

U palači je tijekom svojega mandata u Hrvatskoj, od 1894. do 1900. godine, rezidirao i nadvojvoda Leopold Salvator, u peterosobnom stanu na prvom katu istočnoga kraka, koji se isticao dodatnom raskoši jer je umjesto dugačkog hodnika u središnjem dijelu imao nadsvođen *hall* sa stupovima.[32]

I.2.2. Kasniji vlasnici palače Vranyczany-Dobrinović i njihove adaptacije

I.2.2.1. Hrvatski seljački dom

Godine 1921. barun Ljudevit Vranyczany-Dobrinović prodao je svoju raskošnu palaču industrijalcu Milanu Prpiću.[33] Razlog prodaje bio je bankrot barunova poslovanja u doba Prvoga svjetskog rata. Prpić ju je samo dvije godine poslije ustupio Hrvatskoj republikanskoj seljačkoj stranci za Hrvatski seljački dom. Vođa HRSS-a Stjepan Radić ugovorio je 1923. godine s Milanom Prpićem da Zadruga Hrvatski seljački dom otkupi palaču te da ona postane sjedište stranke. Natpis »SELJAČKI DOM« bio je istaknut na arhitravu nad ulaznim dijelom, reljefni grb Vranyczanyjevih bio je otučen i zamijenjen hrvatskom šahovnicom, a kruna je maknuta. Zadruga, odnosno stranka, ostala je dužna veliku svotu Prpiću te je tako palača zapravo kupljena na dug. U to vrijeme u zgradi su se odigrale važne epizode međuratne hrvatske povijesti i njezinoga protagonista Stjepana Radića, koji je u njoj i stanovao. Na drugom katu istočnog krila stanovao je Radićev zet August Košutić, a Radić se skrivao od progona u tajnoj prostoriji toga stana. Godine 1928. u palači je bio

Hrvatski seljački dom, posljednji ispraćaj Stjepana Radića, 12. kolovoza 1928.

podmetnut požar. Nakon što je Radić preminuo od posljedica ranjavanja u beogradskoj Skupštini, odar je bio izložen u palači. Upečatljive fotografije dokumentiraju Radićev sprovod 12. kolovoza 1928.: crne zastave bile su spuštene iznad glavnog trijema i dugačka pogrebna povorka kretala je iz palače duž Zrinjevca. U zgradi je 1929. godine bio izložen prvi spomenik posvećen Stjepanu Radiću, namijenjen Petrinji. Skulptura je djelo kiparice Mile Wod. U srpnju 1935., na inicijativu Vladka Mačeka, kip je postavljen u središnji zeleni nasad dvorišta, a građani su donosili cvijeće i vijence.[34] Sjedište Hrvatske seljačke stranke nalazilo se u palači do 1941. godine, premda je zgrada prešla u vlasništvo Prve hrvatske

31 U dokumentaciji Gliptoteke vodi se kao djelo »J. Weiyla«, što upućuje na krivo pročitanu signaturu. Vidjeti: JELENA USKOKOVIĆ, Prvih osamdeset godina Moderne galerije u Zagrebu, u: *Povijest palače, ustanove, obnove* (bilj. 10), 97–125, 112.

32 Nakon 1945. u tom je dijelu dokumentiran izložbeni postav Moderne galerije, a danas su tamo njezine uredske prostorije.

33 Godine 1921. planirana je adaptacija podruma cijele istočne strane. Nacrte je izradio Svetomir Šimunec za Slavka Barta, vlasnika tvornice šampanjca, koji je planirao otvoriti pivnicu s podijem za glazbu i ples, separeima i lovačkom sobom. Planirano je probijanje ulaza s lijeve strane ulaza u vežu palače. Taj ulaz, na sreću, nije realiziran. Nacrti su sačuvani u dokumentaciji u: DAZG, Zbirka građevne dokumentacije (bilj. 11), a spominju se u tekstu PETRAVIĆ-KLAIĆ (bilj. 25), 119, cit. bilj. 16.

34 DARIJA ALUJEVIĆ, *Život i djelo kiparice Mile Wod*, doktorska disertacija, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2020., 142–147.

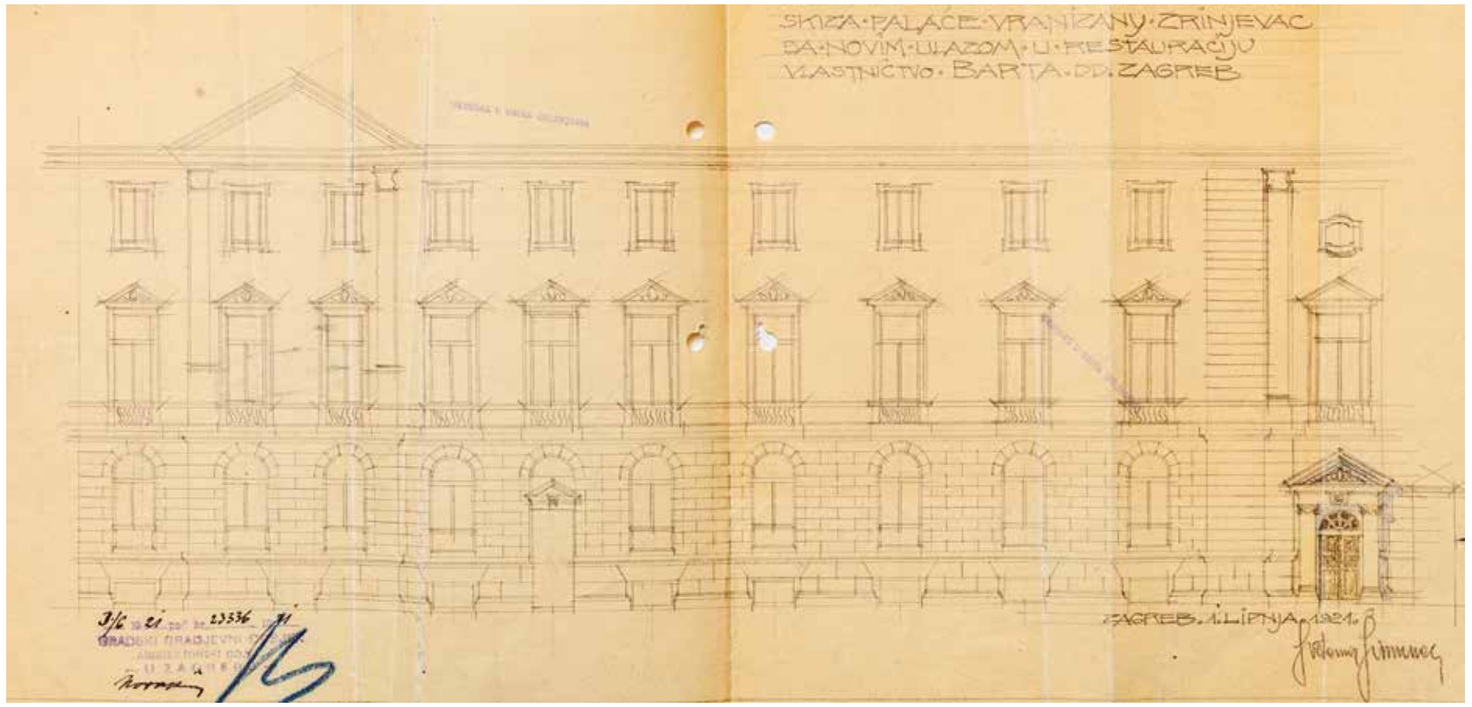

Nacrt istočnog pročelja palače s probijanjem novih vrata za restauraciju – pivnicu, Svetoslav Šimunec, 1921., DAZG

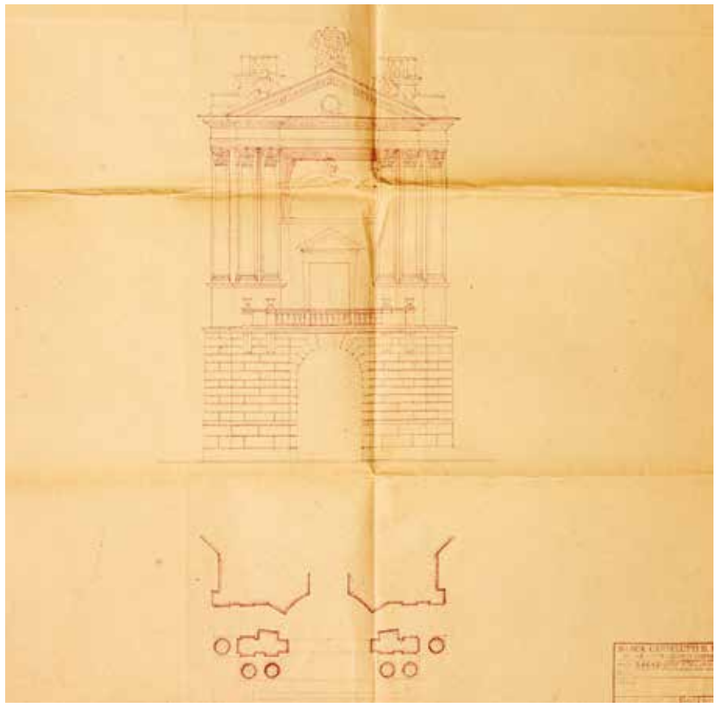

Nacrt rizalita palače za *Legazione Italiana*, braća Carnelutti, 1941., DAZG

štedionice 16. srpnja 1938., a 1. kolovoza iste godine na temelju kupoprodajnog ugovora prelazi u vlasništvo Državne hipotekarne banke Kraljevine Jugoslavije iz Beograda, koja je imala planove rušenja palače i podizanja nove zgrade.[35]

1.2.2.2. Moderna galerija

Hrvatsko društvo umjetnosti, koje je prikupilo prva djela za fundus i na čiju je inicijativu osnovana Moderna galerija,[36] djelovalo je u sklopu Muzeja za umjetnost i obrt, gdje je 1919./1920. godine postavljena zbirka Moderne galerije za javnost. Kako je zbirka rasla, Društvo je godinama tražilo premještaj iz MUO-a. Gradske vlasti donose odluku o dodjeli prostora na prvom katu nekadašnje palače Vranyczany-Dobrinović, te Moderna galerija prvi put dobiva prostor za svoje samostalno djelovanje, i u novom je prostoru svečano otvorena 16. svibnja 1934. godine. Zasluge za to imaju Ivan Meštrović, mons. Svetozar Rittig, tadašnji predsjednik Hrvatskog društva umjetnosti »Strossmayer«,[37] i umjetnici iz njihova užeg okruženja. Tom je dalekosežnom odlukom zgrada sačuvana od daljnjih devastacija raznih korisnika, a namijenjen joj je primarno kulturno-umjetnički sadržaj. Postav Moderne galerije bio je u 15 izložbenih prostorija prvog kata, uključujući reprezentativno predvorje i ovalnu dvoranu. Godine 1938. zgradu preuzima Državna hipotekarna banka Kraljevine Jugoslavije iz Beograda i tu seli svoje uredske prostorije, ali Moderna galerija ostaje u zgradi. Ugovorom banske vlasti Banovine Hrvatske i Hrvatskog društva umjetnosti od 14. srpnja 1940. Moderna galerija dobiva status državne ustanove.[38] Tijekom Drugoga svjetskog rata Moderna galerija privremeno je zatvorena i iseljena iz palače, a umjetnine iz fundusa pohranjene su u skladištima u Draškovićevoj ulici 23. U to vrijeme ravnatelj je bio Ivo Šrepel.[39]

35 USKOKOVIĆ (bilj. 31), 116–117. Donosi se podatak da je Hipotekarna banka imala planove rušenja palače, na što je reagirao Gjuro Szabo dramatičnim napisom u *Jutarnjem listu* od 4. prosinca 1938.: »Bio bi ne grijeh već zločin, kad bi se ta zgrada hladnokrvno porušila.« GJURO SZABO, Palača Vranicana Luja na Zrinjskom trgu u Zagrebu, u: *Jutarnji list*, 4. listopada 1938., 21–22.

36 IRENA KRAŠEVAC, Prva tri djela u fundusu Moderne galerije, u: *Radovi Instituta za povijest umjetnosti*, 43 (2019.), 243–254.

37 O povijesti Društva umjetnosti i mijene naziva tijekom povijesti vidjeti: *150 godina Hrvatskog društva likovnih umjetnika. Umjetnost i institucija*, (ur.) Irena Kraševac, HDLU i IPU, Zagreb, 2018. Društvo je više puta mijenjalo svoj naziv: u međuratnom razdoblju to su *Hrvatsko društvo umjetnosti »Strossmayer«* i *Hrvatsko društvo umjetnosti Zagreb – Split*.

38 Naziv je promijenjen u *Galerija umjetnosti Banovine Hrvatske Zagreb – Split*, vidjeti: *Ivo Šrepel: Dokumenti, vrijeme, sudbina*, Biblioteka Povijest Moderne galerije, Knjiga 2., (prir. i ur.) Libuše Jirsak, Moderna galerija, Zagreb, 2010., 29.

39 Isto, 9. Dopisom od 28. listopada 1941. naređeno je iseljenje iz svih dosadašnjih prostorija jer u njih dolazi Poslanstvo Kraljevine Italije. Tadašnji upravitelj Ivo Šrepel zalaže se za primjeren zamjenski prostor s obrazloženjem u svojem dopisu Ministarstvu nastave NDH: »Ponos svakog naroda je njegova umjetnost. (...)« (str. 31.).

I.2.2.3. Talijansko poslanstvo

Nezavisna Država Hrvatska uknjižena je 11. prosinca 1941. kao vlasnik nekretnine, a palača je predana na uporabu Poslanstvu i Konzulatu fašističke Italije. Za tu svrhu izvode se adaptacije zgrade, uvode se centralno grijanje i dizalo, obnavljaju se kupaonice. Iz toga razdoblja sačuvan je detaljni nacrt rizalita koji je izradilo poduzeće Braća Carnelutti d. d. 19. srpnja 1941. za *Legazione Italiana*.[40]

I.2.2.4. Moderna galerija

Nakon Drugoga svjetskog rata u zgradu koju je dijelom koristila vraćena je Moderna galerija (1. srpnja 1945.), a stalni postav otvoren je za javnost 26. svibnja 1946. godine. Godine 1947. Moderna galerija izlazi iz mjerodavnosti Ministarstva prosvjete NRH i dolazi u sastav radnih jedinica Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. Zgrada se u skladu s tadašnjim propisima daje na upravljanje Akademiji. Raspoređujući umjetnine koje su u njezinom vlasništvu po svojim organizacijskim jedinicama radi izlaganja i obradbe, Akademija tako u svoju organizacijsku jedinicu – Modernu galeriju JAZU prenosi više stotina umjetnina iz Strossmayerove galerije, nastale u 19. i 20. stoljeću.[41] Godine 1948. otvara se stalni postav prema koncepciji Ljube Babića. Adaptacija prostora uključila je niz lučnih prolaza, koji su probijeni duž prostorija s ulične strane, kako bi se sve izložbene dvorane međusobno povezale. Godine 1951. preuređuje se i drugi kat, te se izložbeni prostor proteže na dva kata zgrade. U sklopu uređenja galerijskog prostora Moderne galerije i otvorenja Kabineta grafike JAZU obnovljena su pročelja zgrade i uređen je vrt, u kojem je postavljena skulptura *Ranjenik*, kipara Vanje Radauša. Projekte izrađuju arhitekti Ivo Župan i Miroslav Begović, a oni uključuju adaptaciju prizemlja za grafički kabinet, prvoga i drugoga kata, te potkrovlja sjevernog i istočnog krila, koje se povisuje i dobiva bočne prozore.[42]

Postav Moderne galerije prema zamisli Ljube Babića, 1948., MG

Godine 1964. JAZU provodi internu reorganizaciju svojih jedinica i osniva Zavod za likovne umjetnosti JAZU, u koji ulazi Moderna galerija JAZU kao njegov dio u potpunoj ingerenciji Akademije. Nakon ukidanja Zavoda i raznih promjena, 1974. godine u sudski se registar na temelju akta o osnivanju, koji je donio JAZU, upisuje Radna organizacija Moderna galerija. Danas djeluje kao samostalna muzejska ustanova.[43] Stalne postave u tom razdoblju koncipiraju Željko Grum u suradnji s Darkom Schneiderom 1972. godine i Zdenko Rus, 1983. godine. Miroslav Begović između 1969. i 1973.–1975. godine radi projekt zgrade Moderne galerije u dvorištu na mjestu pomoćne dvorišne zgrade.[44]

Godine 2005. za javnost je otvoren novi stalni postav prema koncepciji Igora Zidića i arhitektonsko-prostornog rje-

40 DAZG, *Zbirka građevne dokumentacije* (bilj. 11).

41 Ustupanje zbirke JAZU i ukidanje samostalnosti dogodilo se tijekom kratkog mandata upravitelja Mirka Račkog, od siječnja 1946. do lipnja 1947. godine. Vidjeti: *Ljubo Babić: Dokumenti, vrijeme, galerije*, Biblioteka Povijest Moderne galerije, Knjiga 3., (prir. i ur.) Libuše Jirsak, Moderna galerija, Zagreb, 2011., 77. Ljubo Babić u to je vrijeme bio i upravitelj Strossmayerove galerije starih majstora.

42 DAZG, *Zbirka građevne dokumentacije* (bilj. 11), Građevinska dozvola broj 5589, IX., 1950.

43 ZDENKO RUS, Moderna galerija – Zagreb, u: *Muzeologija*, 3–4 (1983.), 19–21, 20.

44 Nacrti se čuvaju u Hrvatskom muzeju arhitekture.

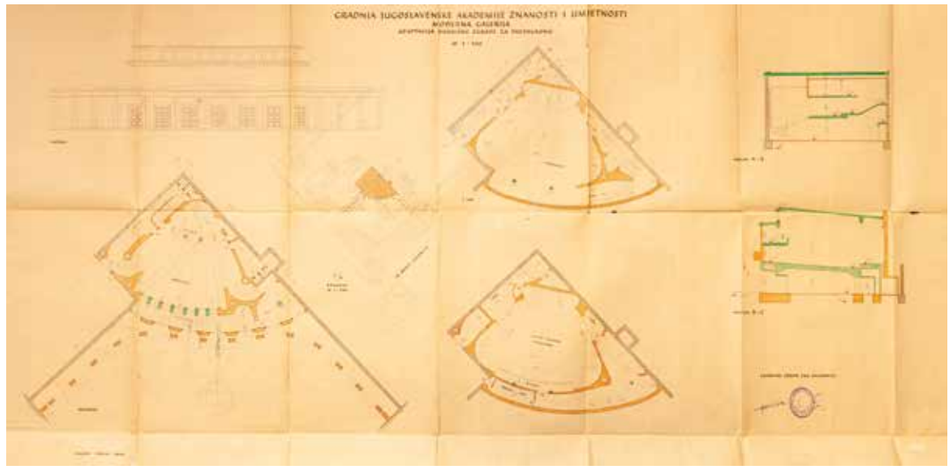

Nacrt za adaptaciju dvorišne zgrade, 1948., DAZG

šenja Željka Kovačića. Tada je zgrada tehnički i tehnološki osuvremenjena. Ugrađena su dizala, provedeni su novi sustavi osiguranja, nadzora, klime, rasvjete, ozvučenja i audiokomunikacije. U novom muzeološkom postavu, koji se proteže na dva kata, izložena je hrvatska likovna umjetnost od sredine 19. do početka 21. stoljeća, a organiziraju se i povremene izložbe, zbog kojih se često skida stalni postav i umjetnine se sele u neprimjerene čuvaonice. U prizemlju i na prvom katu istočnog krila smješteni su uredi. U podrumu istočnog krila je restauratorska radionica, a uredski prostor za restauratore dislociran je na tavan sjevernog krila. Čuvaonice skulpture u neprimjerenim su podrumskim prostorijama sjevernog i istočnog krila.

I.2.2.5. Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti

U zgradu se nakon 1945. godine dijelom useljava JAZU koji, na temelju rješenja Vlade NR Hrvatske od 30. lipnja 1947., upravlja tom nekretninom.

Danas su u zgradi, koja je desetljećima bila u društvenom vlasništvu i u kojoj je JAZU imao pravo korištenja, a sada je ona u vlasništvu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (HAZU), smješteni sljedeći odjeli koji koriste prostor za urede:

– u prizemlju prvog kata sjevernog krila nalaze se Odjel za zaštitu i održavanje imovine i kulturnih dobara HAZU i Odjel za izdavačku djelatnost;
– u tavanskom prostoru sjevernog krila smješten je Financijsko-ekonomski odjel te Odsjek za etnologiju i Odsjek za narodni život i običaje;
– u tavanskom prostoru istočnog krila uredi su Razreda za likovne umjetnosti, Kabineta za arhitekturu i urbanizam i Razreda za tehničke znanosti. U krajnjem jugoistočnom dijelu je stambeni prostor;
– u dvorišnoj zgradi smještene su knjižara HAZU i garaža u prizemlju te uredi Akademije na katu;
– u prizemlju istočnog krila je Kabinet grafike HAZU s izložbenom dvoranom, a čuvaonice, knjižnica, preparatorska radionica i prostor za kustosa nalaze se u sjevernom krilu prizemno.

I.2.2.5.1. *Kabinet grafike HAZU*

Reorganizacijom zgrade nakon 1947. godine, u nju se smješta i Kabinet grafike s izložbenom dvoranom, koji je službeno započeo s radom 1951. godine. Arhitekti Razreda za likovne umjetnosti, akademik Mladen Kauzlarić i drugi, 1953. godine izradili su nacrte za uređenje izložbenih i uredskih prostorija u Kabinetu grafike i Zavodu/Kabinetu za arhitekturu i urbanizam. U razdoblju od 1994. do 1996. napravljena je reorganizacija prostora Kabineta grafike: opremaju se čuvaonice, preuređuju se čitaonica i radne prostorije, a 1996./1997. godine otvara se novi odjel – Kalkografija Kabineta grafike u suterenu istočnog krila. Uređuju se izložbene površine u gornjem izložbenom prostoru i Studiju. Godine 2000., prema zamisli akademika Miroslava Begovića, postavljaju se polivinilski podovi u cijelom izložbenom prostoru. Godine 2011. Kabinet grafike proširuje se u visoko prizemlje lijevog kraka sjevernog krila palače, gdje se smještaju čuvaonica, priručna knjižnica i

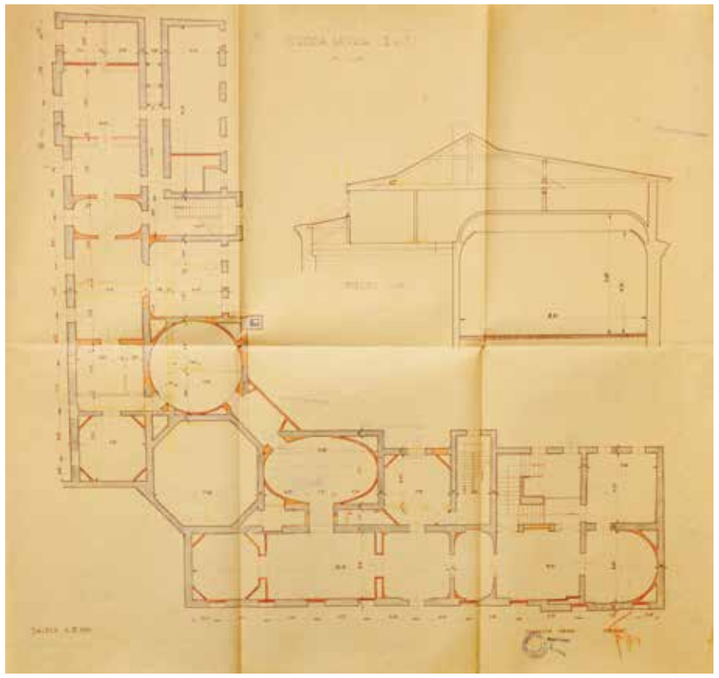

Nacrt pregradnje drugog kata sjevernog krila za Modernu galeriju, Ivo Župan, 1950., DAZG

čitaonica, soba kustosa i preparatorska radionica. Prema projektu akademika Branka Kincla, 2013. godine uređeni su predvorje i prijam u izložbenom prostoru. Iste godine provedena je restauracija lustera, koji su izrađeni prema zamisli akademika Mladena Kauzlarića. Godine 2014., prema suvremenim muzejskim standardima, postavljena je nova rasvjeta u izložbenom prostoru Studija.[45]

Kabinet grafike HAZU danas koristi prostore u prizemlju sjevernog te u prizemlju i suterenu istočnog dijela zgrade. U sjevernom dijelu nalaze se uredski prostor, čuvaonica, priručna knjižnica i preparatorska radionica. U istočnom dijelu nalaze se čuvaonica, čitaonica, uredski prostori te izložbeni prostor koji se prostire i u suteren. U dijelu suterenskog prostora nalazi se i Kalkografija Kabineta grafike.[45]

45 Podatci su dobiveni ljubaznošću Vesne Kedmenec Križić, upraviteljice Kabineta grafike HAZU.

II.

ANALIZA ARHITEKTONSKIH OBILJEŽJA I ZATEČENOG STANJA

II.1. Smještaj u bloku

Definiranje oboda Akademičkog (Strossmayerova) trga počelo je projektiranjem i gradnjom palače Ljudevita Vranyczany-Dobrinovića na njegovom sjeverozapadnom uglu, 1881.–1883. godine.[46] Parcela je orijentirana u smjeru sjever-jug, a dva krila zgrade stoje pod pravim kutom. Krila palače smještena su na dvije adrese: Strossmayerov trg 12 i Ulica Andrije Hebranga 1/3, koje imaju zasebne ulaze, a kolni je ulaz (provoz) ispod istaknutoga uglovnog rizalita koji je otvoren s triju strana i omogućuje uličnu komunikaciju pješacima.

Palača je površinom najveća zgrada u bloku koji omeđuju Ulica Andrije Hebranga (sjever), Trg Josipa Jurja Strossmayera (istok), Katančićeva (jug) i Gajeva ulica (zapad).[47] Na nju se s južne strane nastavlja kuća vlasnika i projektanta Milana Lenucija, a niz zatvara palača Schlesinger, poslije hotel Palace, izgrađena prema projektu Hönigsberga i Deutscha. Sa sjeverne strane duž Hebrangove ulice nastavljaju se tipizirane stambeno-najamne dvokatne kuće jednostavnih neoklasicističkih pročelja. Unutar bloka ističu se vrtovi – dvorišta Vranyczanijeve i Lenucijeve kuće. U doba projektiranja i gradnje već je bila podignuta palača Akademije na nasuprotnoj istočnoj strani.

Ortogonalni pogled na blok s kompleksom palače Vranyczany-Dobrinović

II.2. Organizacija unutrašnjeg prostora

Na temelju izvornih nacrta može se rekonstruirati prostorni raspored iz vremena gradnje palače. Glavni ulaz za vlasnika palače ujedno je i kolni ulaz (provoz) u dvorište. Pravokutna veža svođena je bačvasto i ulazi u oktogonalni vestibul. S desne strane smješteno je reprezentativno stubište, u koje se ulazi kroz raskošne vratnice od kovanog željeza i stakla.

Prvi kat izvorno je bio reprezentativna rezidencija vlasnika palače baruna Vranyczany-Dobrinovića, koja je zauzimala cijelo sjeverno krilo i trećinu istočnoga. Do stana se dolazi reprezentativnim stubištem iz vestibula. S platoa prvog kata, desno preko hodnika otvorenoga arkadama, dolazilo se na stubište sjevernog krila, a ravno u osmerokutni *foyer* (predvorje) koji se proteže kroz dva kata i osvijetljen je odozgo prirodnim svjetlom. Najveća prostorija smještena na samom uglu palače ovalna je dvorana povišenog stropa s izlazom na balkonsku *loggiu* na prvom katu i bočne salone u pokrajnjim krilima. U sjevernom krilu s pogledom na ulicu nižu se plavi salon, biblioteka, blagovaonica, »turska soba« i damin salon, *boudoir*, a s vrtne strane, spavaća soba, barunova soba (*Herrenzimmer*) i kupaonica. U istom dijelu je soba za guvernantu. U istočnom krilu s ulične strane nalaze se soba za bilijar i gostinjska soba, a s dvorišne kuhinja i sobe za poslugu. U salone i sobe ulazi se iz središnjeg hodnika koji povezuje sve prostorije. U gospodar-

46 Više o tome vidjeti u: BAGARIĆ (bilj. 6), 145–158.
47 Zagreb_donji grad_blokovi_ZZPUGZ_2009.

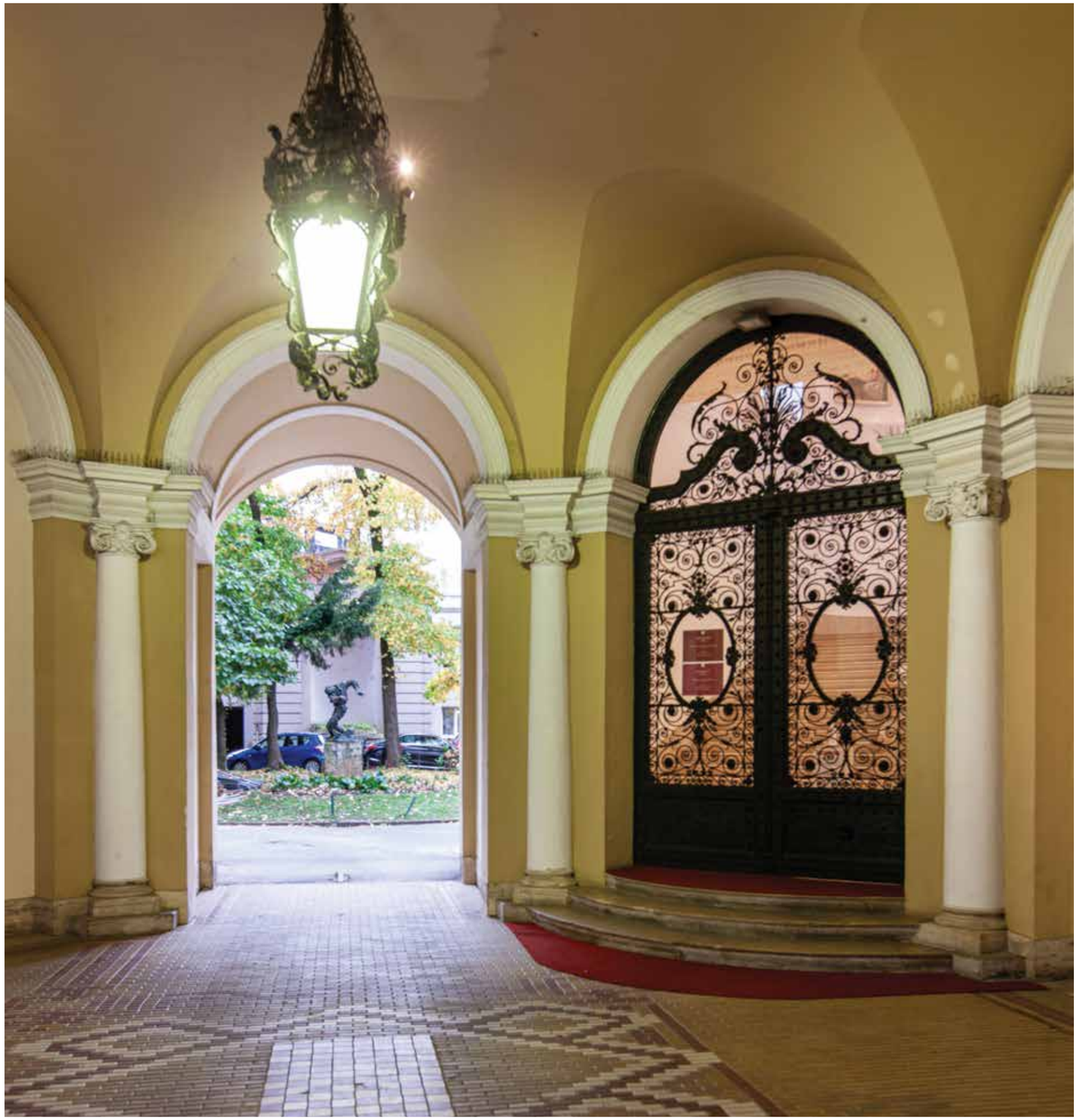

ske prostorije dolazi se stubištem istočnog i sjevernog krila. Svi zahodi smješteni su uz stubišta na krilima zgrade.

Na prvom katu, na istočnoj strani lijevo, bio je peterosobni stan sa salonima prema uličnoj strani, te s kuhinjom, dvjema sobama za poslugu orijentiranima prema dvorišnoj strani i s izbom uz svjetlik u krajnjem južnom dijelu. Umjesto središnjega dugačkog hodnika koji karakterizira sve stanove u palači, ovaj je imao *hall* s četirima lučno povezanim stupovima, čime je dobio na reprezentativnosti.

Podrumske prostorije protežu se duž sjevernog i istočnog krila zgrade, koja nisu međusobno povezana. U sjeverno i istočno krilo podruma ulazi se s dvorišne strane i spušta se stubama u dugački hodnik. Hodnik je nadsvođen bačvastim svodom, a s obje strane hodnika istočnog krila nižu se manje ili veće prostorije većinom šatorasto natkriven, osim triju prostorija koje su bačvasto svođene. Prostorije su u izvornim nacrtima označene kao »pivnice«, a svjetlo dobivaju kroz prozore s ulične strane i prozorske otvore s dvorišne strane. Hodnik istočnog dijela skraćen je s južne strane jer je na samom kraju kuće projektiran svjetlik. Sjeverno krilo ima isti raspored kao i istočno. Na desnoj (sjevernoj) strani nalazio se stan pazitelja kuće, vratara, a sastojao se od dviju većih prostorija okrenutih na ulicu, te od treće prostorije nepravilnoga trokutastog oblika, u kojoj se nalaze stube za prizemlje.

Prizemlje i drugi kat projektirani su kao najamni stanovi sa zasebnim stubištima. Stanovi u krajnjim dijelovima krila su manji – trosobni, a oni orijentirani prema glavnom ulazu su četverosobni. Ulazi sa stubištima koji vertikalno povezuju etaže od podruma do tavana smješteni su u dijelu četvrte prozorske osi, gledano od kraja sjevernog i istočnog krila. U njih se ulazi s ulične i s dvorišne strane, a bili su namijenjeni stanarima prizemnih stanova i onima na drugom katu, te posluzi. Tlocrtni raspored palače organiziran je u dvostrukom nizu prostorija sjevernog i istočnog krila.

Palača Vranyczany-Dobrinović, vestibul

Svečano stubište palače

Detalji štukatura u stubištu

Predvorje s mostom koji povezuje drugi kat izložbenih dvorana Moderne galerije, prema projektu Željka Kovačića, 2005.

Stubište sjevernog krila • Uredski prostori Moderne galerije • Čuvaonice Moderne galerije

Hodnici su smješteni u sredinu stambenog dijela i nemaju izravno osvjetljenje. Iz središnjih hodnika ulazi se u prostorije s ulične i dvorišne strane. Na krajnjim točkama krila su svjetlici iz kojih dopire svjetlo u izbe.

Na drugom katu nalaze se dva stana u svakom krilu, koja ponavljaju prostorni raspored iz prizemlja. Krila nisu međusobno povezana jer se cijelom visinom drugog kata protežu predvorje i ovalna dvorana prvog kata.

Krovna zona bila je pokrivena dvoslivnim krovištem sa svjetlicima na krajnjim istočnim i zapadnim stranama. Predvorje ima oktogonalni ostakljeni svod.

II.3. Unutrašnja oprema

Zidne plohe u veži ukrašene su pilastrima koji nose arhitrav, a u svakom kutu oktogonalnog vestibula nalazi se stup. Stupovi nose arhitrav i arhivoltu, na koje se nastavljaju susvodnice kupole. S obje strane od ulaza, ispod arhivolte, nalazi se po jedna niša.

U reprezentativnu rezidenciju baruna Ljudevita Vranyczany-Dobrinovića, a danas Modernu galeriju, ulazi se kroz široka vrata s desne strane. Dvokrilne vratnice od kovanog željeza majstorski su rad zagrebačkog bravara Antuna Mesića. Bogato su ukrašene rozetama, viticama i biljnim ornamentima koji se granaju u volute. Nacrt za vratnice napravio je Kuno Waidmann, a objavljen je u časopisu *Obrtnik*.[48] Središnji dio je prazan zastakljeni oval, na kojem su ugravirani inicijali vlasnika »*L V*« u brušenom staklu. Glavno stubište popločeno je četvrtastim mramornim pločicama bijele boje. Na obje strane od ulaza nalazi se po jedan pilastar, ponad kojega su reljefne herme u obliku ženske i muške figure. Arhitrav je s donje strane ukrašen

Detalj stubišta • Detalj hodnika s *terazzo* podom

48 ***, Palača Vranicani – gvozdena vrata, u: *Obrtnik*, Zagreb, br. 1 (1886.), 7.

Štukature u predvorju i ovalnoj dvorani

viticama lišća i rozetama, a s unutrašnje strane ovulusom. Široko stubište ograđeno je balustradom koja započinje volutom ukrašenom motivom lišća, a s prednje strane lavljom glavom. U visini prvog kata je vijenac koji nosi pilastre koji se protežu do zone stropa. Štuko-dekoracija prati motive volute ukrašene viticama, vijencima lišća, glavicama *putta* i školjaka.

Bogata štuko-dekoracija ponavlja se u predvorju i ovalnoj dvorani, te u pokrajnjim salonima, a saloni u sjevernom krilu imali su drvene tabulate. U predvorju i ovalnoj dvorani parketi su bili intarzirani, što je ponovljeno u posljednjoj obnovi 2005. godine. Saloni i dvorane bili su raskošno namješteni po modi iz doba historicizma. Kvalitetna stolarija vanjskih i unutrašnjih vrata i prozora, kaljeve peći i ostali inventar dobro su dokumentirani na arhivskim fotografijama.

II.4. Pročelja

Monumentalna dvokatnica sagrađena je u kombinaciji neorenesansnog i neoklasicističkog stila. Pročelja su joj relativno jednostavno oblikovana, osim u središnjem dijelu, istaknutom ukošenom uglovnom rizalitu s portikom, iznad kojega je velika *loggia* flankirana trostrukim redom korintskih stupova. Na masivnom arhitravu počiva trokutasti zabat. Na atici su izvorno bile postavljene alegorijske skulpture i *putti* koji su pridržavali reljefno oblikovan grb plemićke obitelji Vranyczany-Dobrinović, nadvišen u sredini ulaznog dijela.

Pročelja su oblikovana u neorenesansnom stilu. Krila od deset prozorskih osi završavaju blago istaknutim rizalitima, čime se postiže vizualna ravnoteža s istaknutim ugaonim rizalitom. Zona prizemlja rustično je obrađena. Prvi kat (*bel étage / piano nobile*) raščlanjen je sa 10 bogatih prozorskih edikula na svakom krilu istaknutima plastikom prozorskih okvira, balustriranim prapetima, naizmjeničnim nadstrešnicama trokutastog i segmentnog oblika s maskeronima. Iznad drugog kata nalaze se vijenac, arhitrav i friz te bogato profiliran završni vijenac.

Dvorišno pročelje prati gradaciju katova korištenjem rustike u prizemlju i glatke fasade kroz dva kata zgrade. Oba krila zgrade imaju istake u kojima su ulazi i unutarnje stubište. Ponad vrata su trokutasti zabat, manji prozor obloga luka i dva lučna prozora u vertikali. Krajnji zapadni i južni dio zgrade ima po četiri prozorske osi.

Pročelje s glavnim ulazom

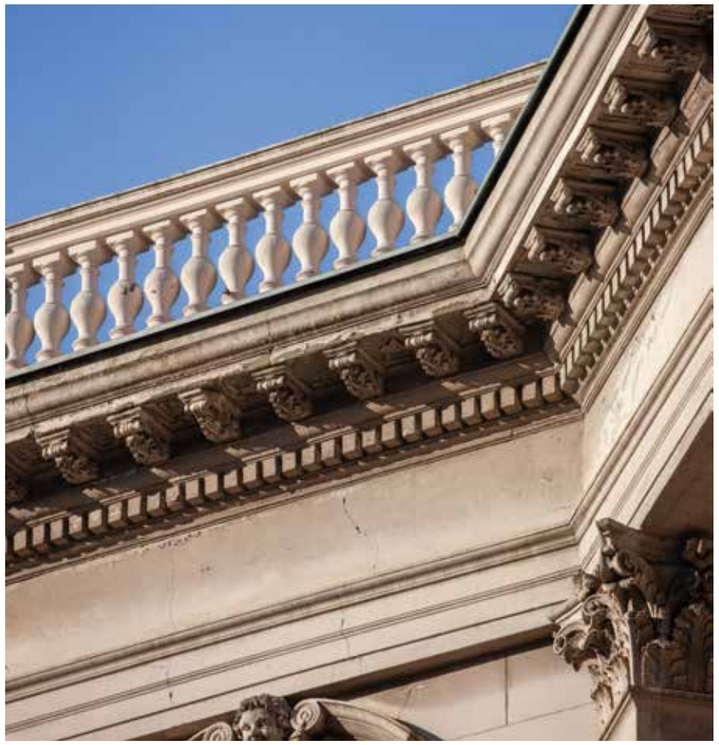

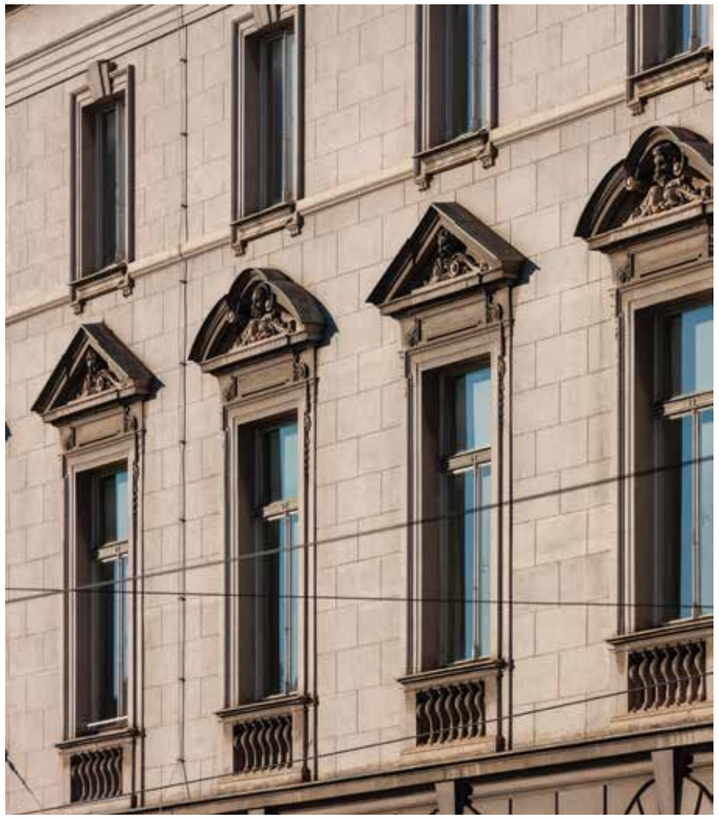

Istočno pročelje s detaljima arhitektonske dekoracije

Prvotna fasada palače bila je svjetlosive boje s istaknutim bijelim stupovima i balustradom na vrhu.[49] U kasnijim restauracijama pročelja su bila obojena žuto, a u posljednjoj obnovi 1980-ih godina vraćena je siva fasada s ulične i dvorišne strane.

Drvena prozorska stolarija sačuvana je u većem dijelu zgrade. Dana 1. svibnja 1992. u blizini palače eksplodirala je eksplozivna naprava od čijeg su zračnog pritiska popucala sva prozorska stakla na sjevernoj fasadi zgrade i nad glavnim ulazom.[50]

49 Opis fasade vidjeti u: *Viesti družtva inžinira i arhitekata* (bilj. 18).

50 IGOR ZIDIĆ, Moderna galerija hrvatske umjetnosti (u davne dane i kroz novo doba), u: *Povijest palače, ustanove, obnove* (bilj. 10), 7–63, 16–17, 30.

II.5. Krovište

Izvorno krovište je dvostrešno, relativno plitko, bez krovnih prozora na uličnu stranu. U kasnijim adaptacijama zgrade za potrebe uredâ i razredâ HAZU, tavanski je prostor povišen u istočnom i sjevernom krilu te su postavljeni niski prozori s ulične i dvorišne strane.

II.6. Pomoćne dvorišne građevine

Na samom kraju dvorišta s jugozapadne strane stajale su nekadašnje zidane štale za konje, a uz južni zid spremnica za kočiju i soba za kočijaša. Te su zgrade u potpunosti zamijenjene kasnijim gradnjama. U tom prostoru sada je smještena knjižara HAZU, sa zapadne strane, i garaža, s istočne. Nekadašnji ogradni zid komponiran je kao renesansno-klasicistička arhitektura s nišom, u kojoj je bila postavljena ukrasna skulpturalna kompozicija, a sada je prazna.

II.7. Materijal i tehnika gradnje

Podrum je građen od kamena i cigle, ostali katovi od cigle. Temelj (podnožak) od dolskog je vapnenca, a kameni ukrasi od istarskoga, grožnjanskog kamena. Kiparski radovi su od viničkog kamena, a ornamenti na pročelju lijevani su od cementa.[51] Izvorni zidovi su od cigle, a pregradni zidovi izložbenih dvorana su od novih materijala. Temeljita obnova Moderne galerije, provedena do 2005. godine, pokazala je izvornu strukturu zidova od sjekomične opeke, drvene konstrukcije s trstikom i žbukom, drvene grednike s nasipom šute; kupolna konstrukcija ovalne dvorane izvedena je od trstike i žbuke.

51 Podatak iz: *Viesti družtva inžinira i arhitekata* (bilj. 18).

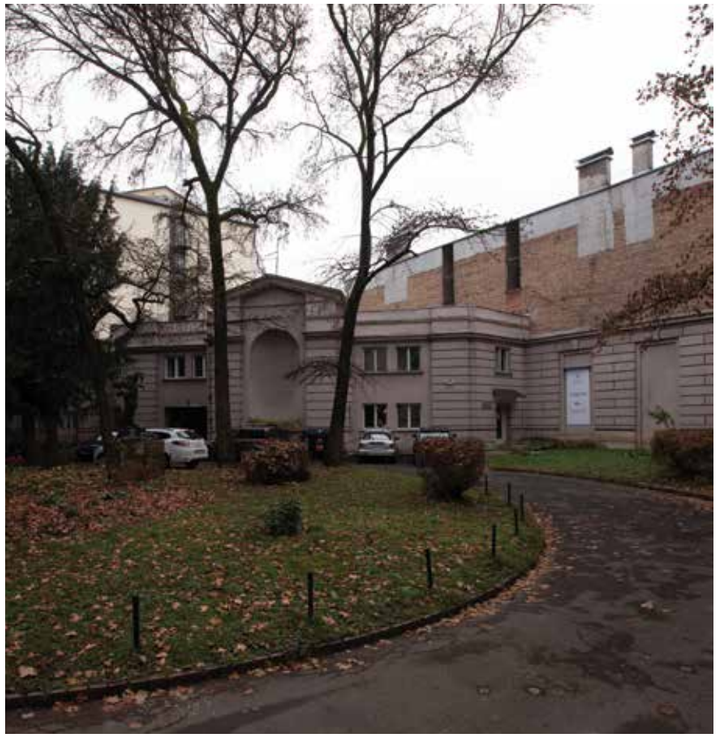

Dvorišna pročelja sjevernog i istočnog krila

Nekadašnji paviljon

II.8. Građevinsko stanje

Prenamjena u izložbeni i galerijski prostor, koja je izvedena 1950-ih godina i 2005., konsolidirala je i modernizirala dio prostora istočnog krila (Kabinet grafike HAZU u prizemlju i Moderne galerije na prvom i drugom katu). U sjevernom krilu u prizemlju izvedene su samo nužne adaptacije kod prenamjene u uredske prostore, obnovljen je sanitarni čvor, ali nije se bitno promijenila izvorna koncepcija i zahvati nisu bitno ojačali konstrukciju zgrade. Zamjetna je vlaga u podrumskim prostorijama koja nagriza i zidove prizemlja.

Palača je u potresu 22. ožujka 2020. pretrpjela oštećenja. Djelomice su pale žbuka i štukature u predvorju i u ovalnoj dvorani, a zamjetne su bile i pukotine u pregradnim i nosivim zidovima (stubište). U studenom je obavljen statički pregled, te je konstatirano da većina oštećenja nije konstrukcijska.

III.

GENEZA GRADNJE I ADAPTACIJE

III.1. Projektiranje, gradnja i opremanje palače: 1881.–1893., do danas

Projekt je izradio bečki arhitekt Otto von Hofer, uz zamjetan utjecaj Carla von Hasenauera i Gottfrieda Sempera i njihove tadašnje aktualne gradnje u Beču. Oblikovanje pročelja nadahnuto je oblicima visoke renesanse, a izravan utjecaj može se usporediti s rizalitima zgrade dresdenske druge opere i bečkoga Novog Hofburga, čime slijedimo genezu tipologije oblika koje kreiraju Gottfried Semper i Carl von Hasenauer. Izvedbu i građenje u Zagrebu izveo je Ferdinand Kondrat.

Monumentalna dvokatnica sagrađena je u kombinaciji neorenesansnog i neoklasicističkog stila. Pročelja su joj relativno jednostavno oblikovana, osim u središnjem dijelu, istaknutom uglu, koji je na prvom i drugom katu raščlanjen masivnim punim korintskim stupovima na kojima počiva masivan trokutasti zabat.

Prizemlje i drugi kat projektirani su kao luksuzni najamni stanovi sa zasebnim stubištima, a prvi kat bio je reprezentativna rezidencija baruna Ljudevita Vranyczany-Dobrinovića, u kojoj se ističe luksuzna oprema interijera. Zidovi su izvorno bili ukrašeni bijelo-zlatnim štukaturama, a podovi intarziranim parketom. U ugaonom rizalitu na stubište se veže osmerokutni *foyer* (predvorje) i ovalna dvorana izlazom na *loggiu*, iz koje je pogled na zrinjevački perivoj, palaču Akademije i Akademički (Strossmayerov) trg. Zidovi salona sjevernog krila bili su obloženi brokatnim tapetama i drvenim tabulatima.

Pročelja su oblikovana u neorenesansnom stilu: prizemlje je obrađeno u rustici, prvi kat *(bel étage / piano nobile*) raščlanjen je sa 10 bogatih prozorskih edikula na svakom krilu. Glavni je akcent ukošen uglovni rizalit s portikom, iznad kojega je velika niša flankirana trostrukim redom korintskih stupova; na atici su izvorno bile postavljene dvije alegorijske skulpture, *putti* i grb plemićke obitelji Vranyczany-Dobrinović.

Loggia s detaljima arhitektonske plastike

III.2. Obnova palače u međuratnom razdoblju

Za potrebe Hrvatske republikanske seljačke stranke, koja se useljava u palaču 1924., i Moderne galerije, 1934. godine, dolazi do promjena u unutarnjem rasporedu prostorija. Usporedno s prenamjenama dolazi i do procesa devastacije izvornog stanja. To se ponajprije odnosi na skidanje arhitektonske plastike s vrha zabata, koju dijelom možemo pratiti na fotografijama do 1940-ih godina, a poslije toga je izgubljena. Otučena je također bogata štukatura u predvorju i ovalnoj dvorani. Za potrebe Talijanskog poslanstva u razdoblju NDH uvode se centralno grijanje i dizalo, a obnavljaju se i kupaonice. Vrt – dvorište je u to doba bio već zapušten, a u središtu rondela 1935. godine bio je postavljen spomenik Stjepanu Radiću, djelo kiparice Mile Wod.

III.3. Pregradnje palače nakon Drugoga svjetskog rata

Prema zamisli Ljube Babića i projektu arhitekta Ive Župana, 1948. godine radi se prva poslijeratna adaptacija prostora za stalni postav Moderne galerije. Tijekom radova odobren je zahvat koji je značio »bitnu deformaciju arhitektonskog identiteta palače«. U unutrašnjosti je probijen niz prolaza s lukovima koji povezuju izložbene dvorane i otvaraju perspektivni pogled u izložbeni prostor.[52] Ivo Župan nastavlja s adaptacijama 1950./1951. godine, pa u istočnom krilu dolazi do prenamjena nekadašnjih stanova u uredske

52 *Ljubo Babić: Dokumenti, vrijeme, galerije* (bilj. 41), 77. Skice Ljube Babića, *Osnova I. kata Moderne galerije* iz 1948. i *Osnova II. kata MG*, 1949., čuvaju se u Arhivu za likovne umjetnosti HAZU. Na Babićevim crtežima zabilježen je i dio tada još postojećeg inventara, kaljevih peći i lustera, što je također dokumentirano na fotografijama postava iz 1948. godine.

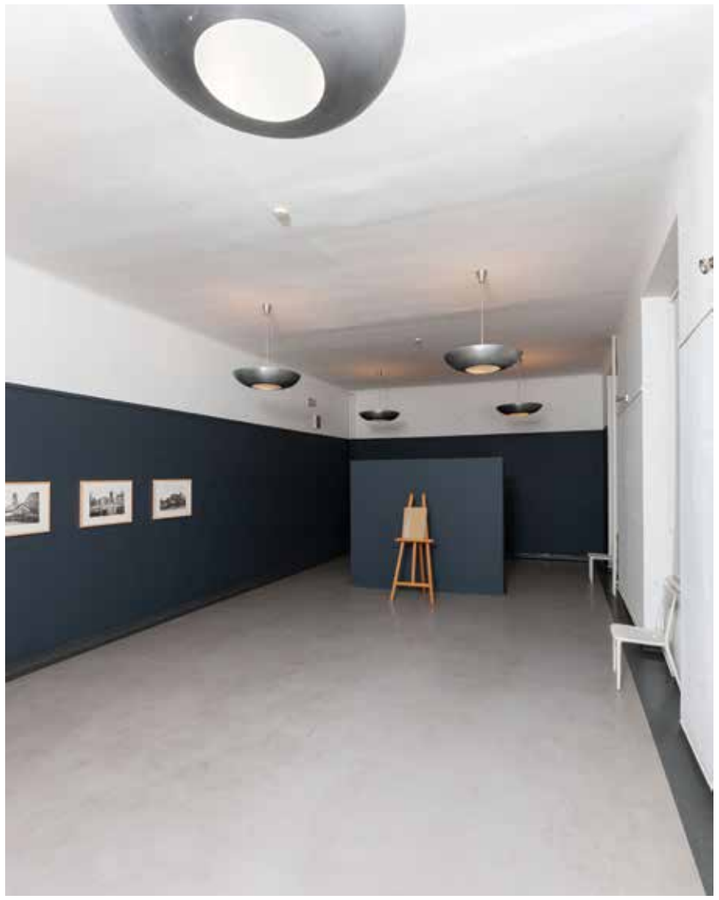

Izložbene dvorane prvog i drugog kata Moderne galerije

Izložbena dvorana Kabineta grafike HAZU

Izložbene dvorane drugog kata Moderne galerije kao privremene čuvaonice umjetnina nakon potresa 22. ožujka 2020.

prostorije Moderne galerije i Kabineta grafike JAZU, a proširuje se i stalni postav Moderne galerije na drugom katu zgrade, otvoren za javnost u listopadu 1951. godine.[53] Na zahtjev JAZU, a prema nacrtima arhitekata Ive Župana i Miroslava Begovića, provedena je najveća adaptacija zgrade, dokumentirana nacrtima iz 1949. i 1950. godine.[54] Riječ je o adaptaciji grafičkog kabineta, prizemlja lijevog krila (Begović), Moderne galerije na I. katu sjevernog i istočnog krila, te o adaptaciji tavana za prostorije Moderne galerije (Župan). Godine 1969., 1973.–1975., kako je već spomenuto, Miroslav Begović projektira novu zgradu Moderne galerije u dvorištu, no projekt nije izveden.

Najveći konstrukcijsko-graditeljski zahvat datira se u novije doba. Godine 2005., prema koncepciji Igora Zidića i arhitektonsko-prostornog rješenja Željka Kovačića, za javnost je otvoren novi stalni postav, i u toj je prigodi zgrada tehnički i tehnološki osuvremenjena. Ugrađena su suvremena dizala, provedeni su novi sustavi osiguranja, nadzora, klimatizacije, rasvjete, ozvučenja i audiokomunikacije. Međukatna konstrukcija od drvenih grednika djelomice je zamijenjena armiranobetonskom. Konstrukcijski su ojačani podovi i postavljen je novi parket, pri čemu je na prvom katu faksimilno ponovljen podni zvjezdoliki ornament predvorja i kvadratični ornament ovalne dvorane, a na drugom katu zamijenjen je novim oblogama. Probijena je komunikacija između izložbenih dvorana na drugom katu tako da je dijagonalno postavljen most od čeličnih nosača u kombinaciji s drvom u visini drugog kata, koji presijeca prostor predvorja ispod staklenog svoda, povezujući sjeverno krilo s istočnim krilom.[55]

Vrtno uređeno dvorište sve više se počinje koristiti kao parkiralište, te mu se ne pridaje veća važnost. U središtu rondele 1951. godine postavljena je brončana skulptura Vanje Radauša *Ranjenik*, koja je i danas na tome mjestu (iz fundusa Moderne galerije).

53 Isto, 85.

54 DAZG, *Zbirka građevne dokumentacije* (bilj. 11).

55 ŽELJKO KOVAČIĆ, Novo u starome, u: *Povijest palače, ustanove, obnove* (bilj. 10), 159–179.

IV.

VALORIZACIJA PROSTORNO--ARHITEKTONSKIH OBILJEŽJA

Palača Vranyczany-Dobrinović do danas je ostala jedna od najreprezentativnijih zgrada Donjega grada, unatoč činjenici da je tijekom povijesti u potpunosti izgubila svoju primarnu, stambenu namjenu. Palača je udomila važne nacionalne kulturne ustanove (Modernu galeriju, HAZU i Kabinet grafike HAZU). Registrirana je kao pojedinačno zaštićeno kulturno dobro u Registru kulturnih dobara Republike Hrvatske Z-334.

Ova monumentalna neorenesansna uglovnica svojom vanjštinom s istaknutim ukošenim uglom ukrašenim stupovima i arhitektonskom plastikom, unutrašnjošću s prostranom vežom, luksuznim stubištem, ugaonom ovalnom i osmerokutnom dvoranom te nizovima dvorana – salona, daleko nadmašuje prosjek donjogradske historicističke stambene arhitekture. Originalan i specifičan detalj u sklopu zagrebačke arhitekture je prolaz kroz vežu glavnog ulaza ispod svečanog balkona, te otvoren pristup dvorištu uređenomu kao perivoj. Položaj palače na uglu Strossmayerova trga i Zrinskoga trga visoko je vrjednovan ambijent u sklopu cjelokupnoga Donjega grada. Na temelju usporednih projekata Otta von Hofera, Carla von Hasenauera i Gottfrieda Sempera, možemo ju svrstati u red reprezentativne historicističke arhitekture nastale pod utjecajem aktualne gradnje carskog Beča. Njezino je mjerilo ponešto smanjeno i prila-

Stubište

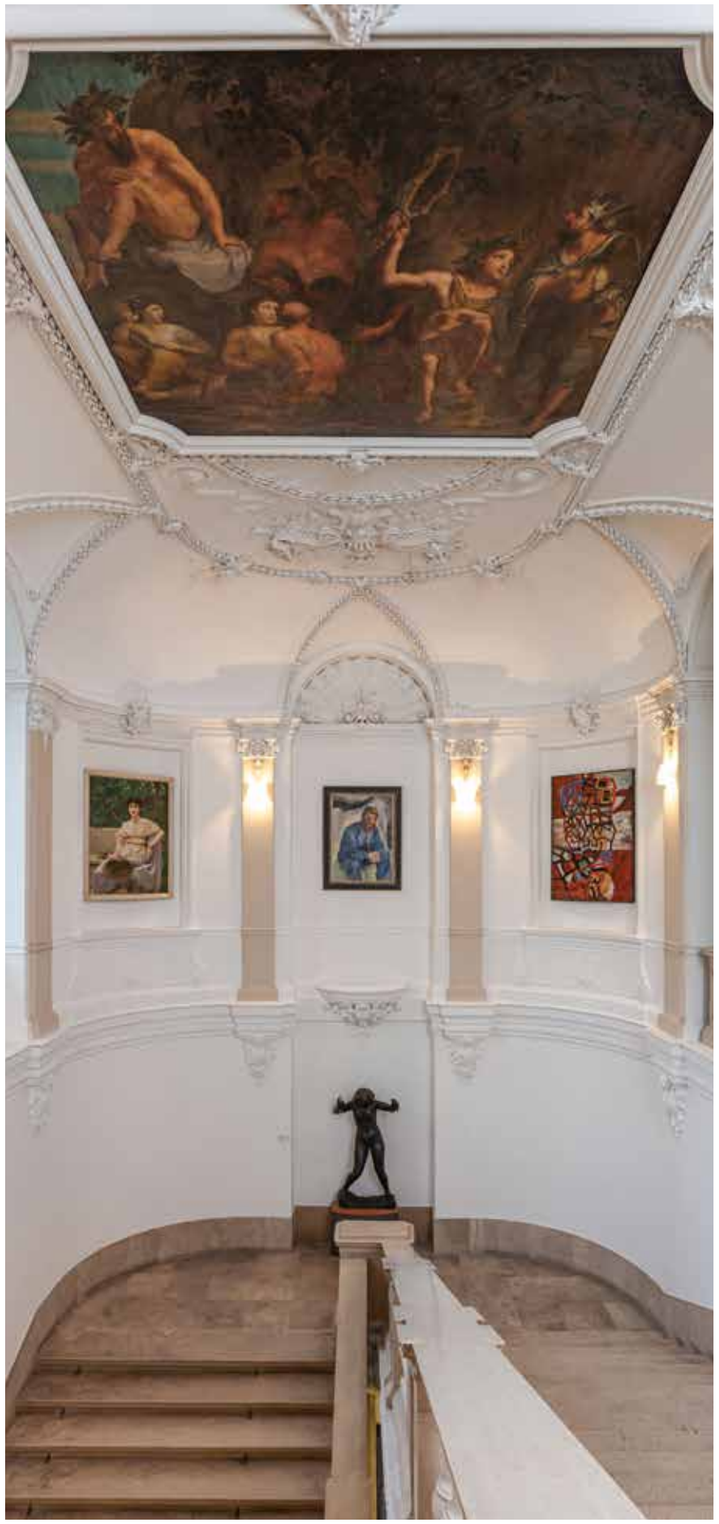

Detalj staklene pregrade u stubištu

Detalj rizalita s lovorovim vijencem i inicijalom V u zabatu

gođeno zagrebačkim prilikama i vizurama, ali ne umanjuje njezinu reprezentativnost i markiranje mjesta na kojemu je podignuta, a to je »najzanimljivija točka grada«, kako su izvješćivale *Narodne novine* 1881. godine.[56] Carl von Hasenauer (pretpostavka atribucije) i Otto von Hofer unose u novourbanizirani dio grada reprezentativnost bečkog historicizma. Niz bečkih umjetnika, obrtnika i dobavljača također je sudjelovao u opremanju barunova stana (Reinhold Völkel, Lobmayer i ostali), a u uređenju su angažirani i tada ponajbolji zagrebački majstori, klesari, stolari, bravari, pećari i drugi.

Palača predstavlja visoku kulturu stanovanja u Zagrebu 19. stoljeća i u tom smislu u razini je stambene arhitekture Europe toga doba.[57]

Od izvornih elemenata sačuvane su dvokrilne vratnice od kovanog željeza, koje je izradio zagrebački bravarski majstor Anton Mesić. U sredini vestibula je svjetiljka koja je identična izvornoj, poznatoj sa slike Nikole Mašića. Svečano stubište restaurirano je prema izvornom izgledu i sačuvalo je najvećim dijelom štuko-dekoracije (nisu ponovljene konturne pozlate) i ugrađenu stropnu sliku na platnu.

Stubište je ograđeno kamenom ogradom, a staklene stijene prema dvorištu i arkadnom hodniku imaju dekorativne motive u brušenom staklu. U hodniku, koji iz stubišta vodi u sjeverno krilo, sačuvan je ornamentirani *terazzo* pod. Ulična pročelja palače nisu se bitno mijenjala. Arhitektonska skulpturalna dekoracija središnjeg rizalita (ženske alegorijske figure, *putti* koji pridržavaju grb obitelji Vranyczany-Dobrinović) uklonjena je u međuratnom razdoblju.

Fasada s glavnim ulazom, vestibulom, glavnim stubištem, predvorjem i ovalnom dvoranom najsačuvaniji su dijelovi palače. Ostale prostorije kasniji su vlasnici i korisnici više puta djelomice ili radikalnije adaptirali.

56 ***, Novi ures Zagreba, u: *Narodne novine*, 4. ožujka 1881.

57 Vidjeti: KLAUS EGGERT, *Der Wohnbau der Wiener Ringstrasse in Historismus 1855–1896*, Wiesbaden, 1976.

V.

PRIJEDLOG KONZERVATORSKIH SMJERNICA ZA UREĐENJE I OBNOVU

Osim nužne konstrukcijske sanacije nakon oštećenja izazvanih u potresu 22. ožujka 2020. godine, palaču Vranyczany-Dobrinović, kao pojedinačno zaštićeno kulturno dobro (Z 334), treba cjelovito obnoviti, s naglaskom na restauraciji prvotne historicističke faze gradnje, kao najkvalitetnije u njezinoj građevnoj povijesti. Pritom ističemo da se moraju uzeti u obzir i današnje namjene i korištenje koji su bitno različiti od izvornih. Prijedlog konzervatorskih smjernica temelji se na analizi arhitektonskih karakteristika i arhivskih dokumenata, te na preliminarnim restauratorskim sondiranjima.[58] No, s obzirom na to da su sondiranja zbog korištenja prostora mogla biti provedena samo fragmentarno (veža i stubište), preduvjet za donošenje definitivnih konzervatorskih smjernica jest provedba sondiranja i u ostalim reprezentativnim prostorima palače, što se ponajprije odnosi na nekadašnji *piano nobile*, danas prostore Moderne galerije. Projektu obnove također se ne može pristupiti prije izradbe arhitektonskih snimki cijele palače (tlocrta svih etaža, karakterističnih presjeka, nacrta pročelja, kotiranih, u mjerilu 1 : 50).

Proces cjelovite obnove osobito je zahtjevan jer je palača tijekom svojega 140-godišnjeg trajanja u potpunosti promijenila prvobitnu namjenu. Kao što je poznato, u njoj su danas većim dijelom smještene dvije nacionalno iznimno vrijedne ustanove i zbirke – Moderna galerija (od 1934. i od 1947.) i Kabinet grafike HAZU zajedno sa svojim depoima, uredskim prostorijama, knjižnicama, restauratorskom i preparatorskom radionicom. Iako su osnovne izvorne arhitektonske karakteristike i u takvom korištenju ostale očuvane, ipak je tijekom vremena došlo i do mnogih degradirajućih zahvata. Ponajprije, to je loša prostorna komunikacija katova i traktova pojedinih ustanova, tako da su dijelovi tih ustanova dislocirani unutar cijele zgrade. Pri daljnjim promišljanjima o korištenju i prenamjeni zgrade o tome bi se trebalo voditi računa te osloboditi zapuštene prostore uredâ u prizemlju sjevernog dijela i tavanskih prostora za potrebe tih nacionalnih ustanova i njihove razvojne strategije u budućnosti.

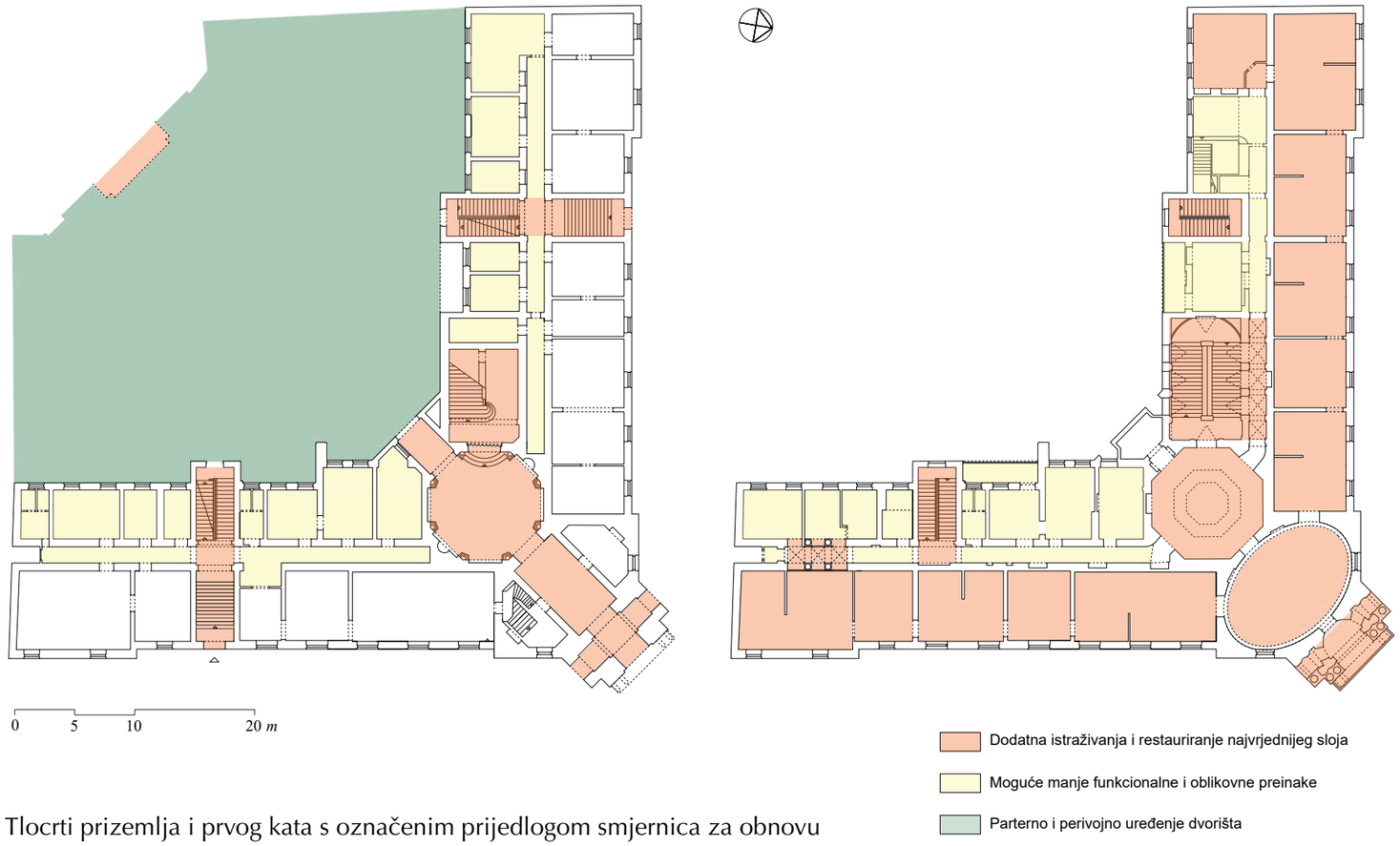

Tlocrti prizemlja i prvog kata s označenim prijedlogom smjernica za obnovu

Kada je riječ o namjeni palače kao galerijskog prostora, držimo ju prikladnom. Prenamjena palače, naime, u umjetničku galeriju prepoznata je kao budućnosna kategorija već 1934. godine, čime je očuvan njezin identitet i dano joj je dodatno značenje. U tom bi se smjeru trebala kretati i buduća promišljanja i oslobađanje prostora za kulturno-umjetničko djelovanje na najvišoj nacionalnoj razini. Lokacija Istočnog perivoja, koja tradicionalno nudi takav sadržaj, od palače Dragana Vranyczany-Dobrinovića na Zrinskom trgu 19, koja je prenamijenjena u Arheološki muzej, Palače HAZU, u kojoj je Strossmayerova galerija starih majstora, do obližnjega Umjetničkog paviljona, snažan je argument za to.

V.1. Unutrašnjost

U unutrašnjosti palače, u reprezentativnim prostorima – veži, glavnom stubištu, stubištu u sjevernom i istočnom krilu i uličnim prostorijama u prizemlju sjevernog krila, te prvom katu (*piano nobile*) – treba sačuvati i restaurirati zidnu raščlambu, štukature i naliče u izvornom (historicističkom) obliku. U ostalim manje reprezentativnim etažama i prostorijama moguće su pregradnje, ovisno o funkcionalnim potrebama. Za cijeli interijer preporučuje se u što većoj mjeri čuvanje svodnih konstrukcija, popločenja podova *terazzom* i izvornim parketom, te obnavljanje kvalitetne izvorne drvenine (vrata, prozori).

58 MIRTA KRIZMAN, *Konzervatorsko-restauratorski istraživački radovi na Palači Vranyczany-Dobrinović, Ulica A. Hebranga 1 u Zagrebu*, Špatula d. o. o., Zagreb, studeni 2020.

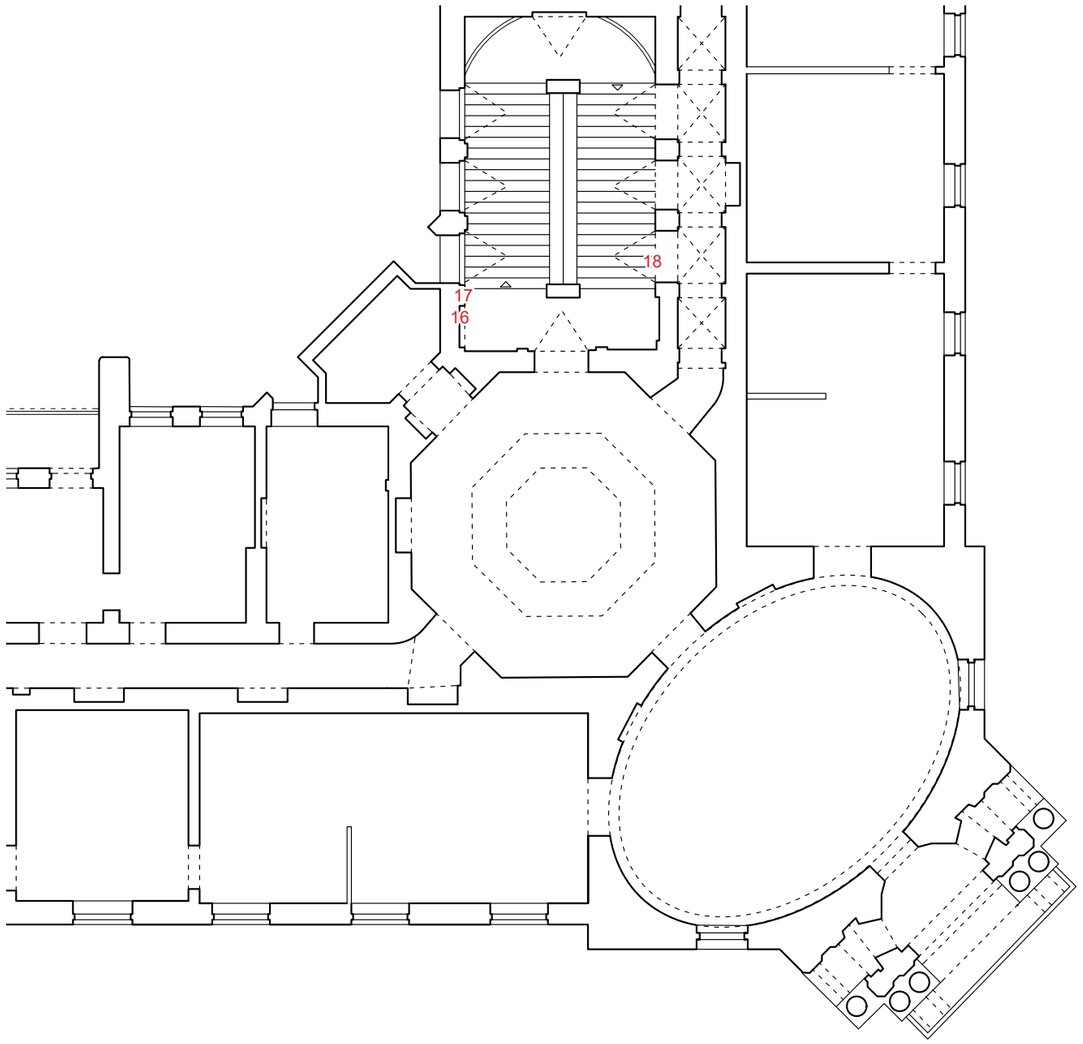

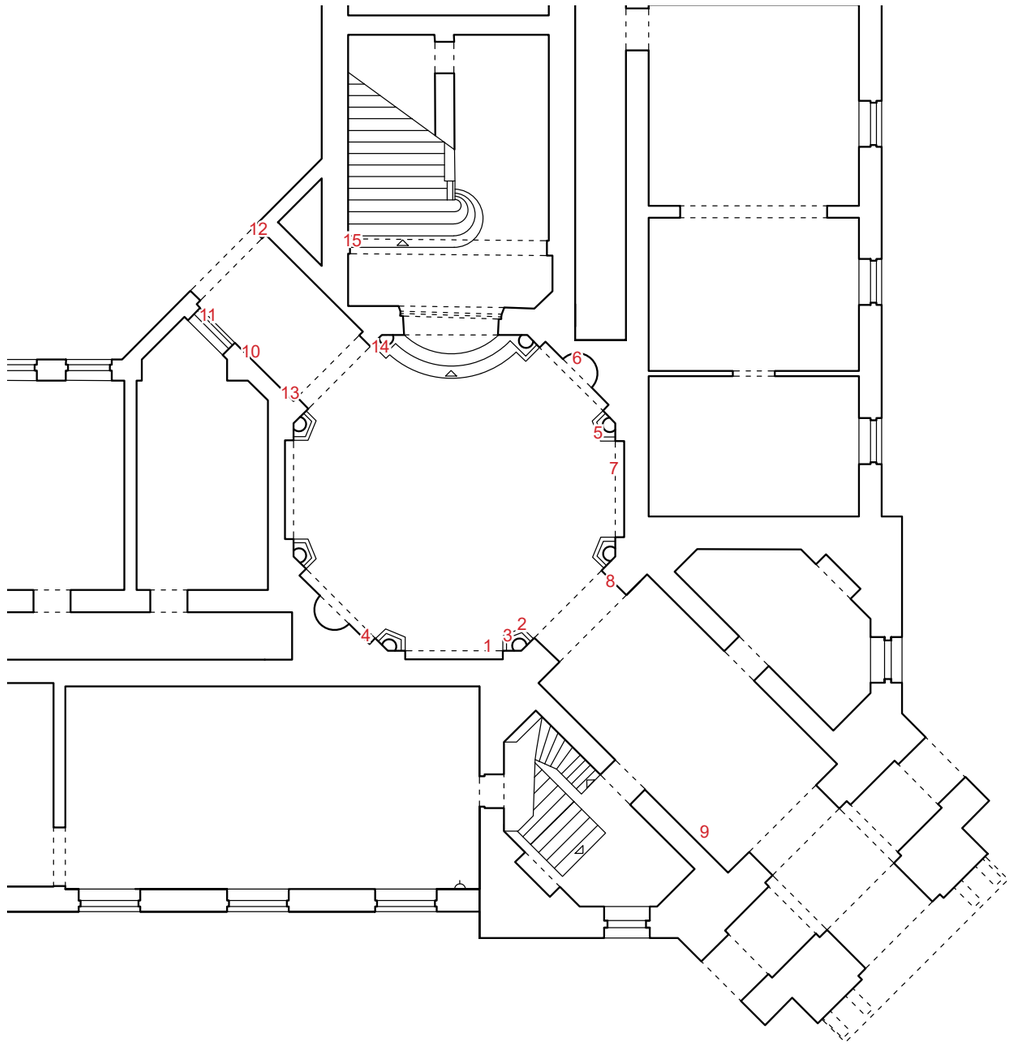

Tlocrti prizemlja i prvog kata s označenim restauratorskim sondama, u: MIRTA KRIZMAN, *Konzervatorsko-restauratorski istraživački radovi na palači Vranyczany-Dobrinović, Ulica A. Hebranga 1 u Zagrebu*, Špatula d. o. o., Zagreb, studeni 2020.

V.1.1. Veža

Reprezentativni prostor veže s oktogonalnim vestibulom najprije treba temeljito restauratorski istražiti, a zatim rekonstruirati izvorne naliče, arhitektonsku plastiku i dekoraciju prema rezultatima sondiranja. Na temelju preliminarnog sondiranja imamo spoznaje da su zidovi veže i vestibula, uključujući stupce s polustupovima, prvotno imali oker nalič s mogućom marmorizacijom (sonde 1–7, 13, 14). U tom kontekstu trebalo bi istražiti i restaurirati i izvorno popločenje.

V.1.2. Stubište

U pogledu raščlambe i ukrašavanja, raskošno glavno stubište ostalo je sačuvano u gotovo izvornom stanju. Glavne promjene koje su se ondje odigrale tijekom vremena odnose se na zidne naliče. Na temelju rezultata restauratorskih sondiranja (sonda 17) prostor stubišta nužno je restaurirati u izvornu fazu gradnje i opremanja palače, kada su elementi arhitektonske plastike i dekoracije bili marmorizirani u sivim i žutim nijansama (zidovi su bili tamniji, a pilastri svjetliji).

U stubištima u istočnom i sjevernom krilu sondiranjem treba doći do izvorne boje naliča, te na temelju rezultata donijeti definitivnu odluku o uređenju. U sjevernom stubištu također treba sačuvati i obnoviti vratnice u prizemlju i stolariju (prozori i ulazna vrata u stanove) iz 19. stoljeća, koji su u ovom dijelu zgrade većinom sačuvani. Stubište u istočnom dijelu doživjelo je više preinaka tijekom 20. stoljeća (Kabinet grafike HAZU, Moderna galerija) koje su bile usklađene s prostorom i treba ih zadržati kao kvalitet-

Sonde u veži i vestibulu s nalazom izvornog oker naliča

ne obnove. Osim vrata i ograde u stubištima, posebno je važno sačuvati bogato ukrašene kovane vratnice na glavnom ulazu.

Kako bi se podovi izveli primjereno povijesnoj građevini, potrebno je sondirati podove ulaznog prostora ispred glavnog stubišta, kao i oblogu stuba sporednog, funkcionalnog stubišta, koji su prekriveni neprikladnom kamenom oblogom.

V.1.3. Prizemlje

Tlocrtni raspored prizemlja valja sačuvati u osnovnim tlocrtnim konturama. To se osobito odnosi na sjeverno krilo koje je u prenamjenama stanova u uredske prostore sačuvalo dio izvorne koncepcije. Ulični dijelovi s nizom prostorija preuređenima u urede trebali bi ostati sačuvani, kao i dio izvorne opreme, posebice stolarije, pri čemu se prostor mora prilagoditi suvremenom korištenju.

V.1.4. Prvi kat

Na prvom katu posebnu pozornost valja dati uređenju i restauraciji predvorja i ovalne dvorane. Posebna atrakcija je mogućnost izlaza iz ovalne dvorane na balkon/*loggiu* s pogledom na Zrinjevac i Strossmayerov trg, čija se dekorativna arhitektonska plastika valja rekonstruirati kao glavna markacija i arhitektonski specifikum cijele zgrade.

Saloni sjevernog krila (danas izložbene dvorane) u potpunosti su u adaptacijama tijekom 20. i 21. stoljeća izgubili svoj izvorni izgled. Nužno je provesti restauratorska sondiranja, uz prijedlog da se cjelokupnu opremu iz historicističke, neostilske faze – okvire i ukrase vrata, zidnu oplatu i tapete, kasetirani strop ukrašen drvenim profilacijama, štukom i oslicima, te kamine muzeološki prezentira na temelju arhivskih fotografija u sklopu postava. Takav »memento« bio bi zanimljiv posjetiteljima, a ujedno bi evocirao kulturu stanovanja u Zagrebu krajem 19. stoljeća. Naravno, ako to sondiranja pokažu, moguća je također fragmentarna rekonstrukcija zidnih oslika.

Oblikovanje prostornog rasporeda u dvorišnim dijelovima kata pri obnovi je slobodno i treba ga uskladiti sa suvremenim potrebama radnih prostora. Pri obnovi interijera, u obnovljeni prostor trebalo bi uklopiti historicistički namještaj i kvalitetne primjere namještaja iz razdoblja 20. stoljeća, zatečenoga u interijeru.

V.1.5. Potkrovlje

Prostor potkrovlja, koji uredsku namjenu dobiva tek u drugoj polovini 20. stoljeća, slobodno se može adaptirati prema suvremenim potrebama korištenja prostora, vodeći računa o tome da se visina krova uskladi s cjelokupnim vizurama i ambijentom bloka.

Sonda 2 u vestibulu s nalazom izvornog oker naliča

Sonde 17 i 18 u stubištu s nalazom izvorne marmorizacije

V.1.6. Podrum

U podrumu treba sačuvati osnovni raster zidova i nadsvođenja, uz moguće adaptacije, ovisno o funkciji.

V.2. Vanjština

Vanjštinu palače valja obnoviti u izvornom stanju, odnosno u neorenesansno-klasicističkom izgledu. To se posebice odnosi na glavno pročelje, nadahnuto oblicima visoke renesanse te bogato opremljeno arhitektonskom plastikom i skulpturom, ali i na arhitektonski raščlanjena dvorišna pročelja. Za definitivne smjernice treba provesti restauratorska sondiranja na svim pročeljima. Pri obnovi posebnu pozornost valja pridati rekonstrukciji cjelokupne arhitektonske plastike rizalita, čime bi se palači, ali i zagrebačkoj *zelenoj potkovi*, vratila izvorna ambijentalna reprezentativnost. No za cjelokupni dojam palače bilo bi također važno urediti/rekonstruirati njezino dvorište s parternim nasadima te kvalitetne izvorne dvorišne građevine (paviljon).

V.2.1. Sjeverno i istočno ulično pročelje

Ulična pročelja treba obnoviti uz pomno čuvanje izvornog izgleda. Dodatna restauratorska sondiranja na zidovima, ali i osobito u edikuli te na elementima altane (stupovi, trabeacije), dat će odgovor na pitanje o izvornoj boji naliča, te o kolorističkom tretmanu arhitektonske plastike i dekoracije.

V.2.2. Dvorišna pročelja

Specifičnost ove palače jest otvoren i slobodan pristup unutrašnjem dvorištu/vrtu, pa dvorišna pročelja također treba obnoviti uz čuvanje zatečenog stanja. Dosadašnje obnove nisu znatnije narušile izvornu kvalitetu eksterijera, no cjelokupni dojam zapuštenosti zgrade posebice je vidljiv u tom dijelu. S obzirom na navedeno, nakon što se provedu restauratorska sondiranja mogla bi se provesti obnova koja odgovara stanju izvorne fasade s kraja 19. stoljeća.

V.2.3. Krovište

Pri obnovi u drugoj polovini 20. stoljeća krovište je podignuto radi adaptacije tavana u uredske i stambene prostore. Treba sačuvati postojeće blage nagibe krovišta, a prozore što diskretnije urediti da ne iskaču iz cjeline.

V.2.4. Dvorište

Dvorište palače bilo je pomno planirano i perivojno uređeno na »dvorski način« te adekvatno njegovano. Kao jedno od malobrojnih sačuvanih arhitektonskih dvorišta/vrtova, kakvih je nekada bilo mnogo u Donjem gradu, bilo je namijenjeno za dolazak kočija i za konjušnice. S obzirom na to da je tijekom vremena njegov izgled djelomično narušen, trebalo bi izraditi poseban elaborat vrtnog/perivojnog uređenja tako da se sačuva središnji rondel okružen stazama, a parkirni prostor da se minimalizira i prilagodi vrtno-perivojnom uređenju. Uređenje treba temeljiti na istraživanju po-

vijesnih slojeva i arhivskih nacrta, a arheološkim sondama valja istražiti popločenje dvorišta, kako bi se i u tom prostoru postigao izgled usklađen s pojavnošću građevine.

U kontekstu uređenja dvorišta restauratorskim istraživanjem valja ispitati mogućnost prezentacije paviljonske građevine, danas uklopljene u recentne garaže.

V.3. Zaključci i smjernice za daljnje radove

V.3.1. Preporuke za dodatne istražne restauratorske radove

U reprezentativnim dijelovima interijera palače, na pročeljima, u dvorištu i dvorišnom paviljonu potrebno je provesti cjelovita restauratorska sondiranja. Ona podrazumijevaju skelu te djelomično pražnjenje prostora. U tom pogledu u interijeru su prioritetni veža s oktogonalnim vestibulom, te glavno stubište i prostor nekada reprezentativnoga stambenog kata vlasnika, a danas Moderna galerija, odnosno središnje oktogonalne i ovalne dvorane sa štukaturama. Na eksterijeru, posebnu pozornost valja pridati uličnim pročeljima, odnosno središnjem ukošenom dijelu s edikulom i altanom.

V.3.2. Preporuke za izradbu buduće projektne dokumentacije

Trebalo bi izraditi arhitektonsku snimku cijele građevine, kotiranu, u mjerilu 1 : 50 (tlocrti svih etaža, karakteristični presjeci, pročelja) u vektorskom formatu (dwg). Potrebno je izraditi detaljnu dokumentaciju, a po mogućnosti i nacrt rekonstrukcije zidnih i stropnih štukatura i tabulata prostora reprezentativnog stubišta, predvorja, oktogonalne i ovalne dvorane te salona na prvom katu. Potrebno je izraditi povijesno-krajobraznu studiju dvorišta kako bi se uredilo kao integralni dio povijesne građevine.

Današnji katastar na tlocrtu prizemlja iz 1881. s prikazom vrta i paviljona

V.3.3. Smjernice za obnovu i prezentaciju

Ovisno o rezultatima cjelovitih restauratorskih istraživanja u prostoru veže, vestibula, reprezentativnog stubišta, oktogonalnog predvorja na prvom katu te ovalne dvorane, predlaže se jedna od dviju varijanti restauracije izvorne historicističke dekoracije (štukature i oslici) te naliča:

– cjelovita prezentacija izvorne historicističke faze;

– fragmentarna prezentacija s obzirom na stupanj očuvanosti arhitektonske dekoracije i oslika.

Cjelovitu prezentaciju historicističke dekoracije i oslika držimo optimalnom.

U sporednim prostorima palače (koji obuhvaćaju prostorije podruma, prvog kata sjevernog krila i tavanskih prostora), moguć je suvremeni pristup uređenju, osobito u podrumskim prostorijama, ovisno o njihovoj funkciji, dokle god se ne zadire u konstrukciju i izvorne zidove i otvore.

S obzirom na to da je dvorište palače nedjeljivo od zgrade, potrebno ga je parterno i hortikulturno urediti na temelju povijesno-krajobrazne studije.

Nakon obnove treba sačuvati i primjereno prezentirati sačuvani namještaj i izvornu stolariju.

VI.

IZVORI I LITERATURA

VI.1. Izvori

Državni arhiv u Zagrebu, HR-DAZG-1122, *Zbirka građevne dokumentacije,* 1. Grad Zagreb, Andrije Hebranga 1, br. 1356_1 (MF 29: 187 – 212)

Knjižnice grada Zagreba (KGZ), *Zagrabiensia*

Moderna galerija (MG), Fototeka

Muzej grada Zagreba (MGZ), »Fotoalbum »Palais Ludwig Baron Vranyczany in Agram«, nepoznatog bečkog fotografa iz 1884. godine

Muzej za umjetnost i obrt (MUO), *Zbirka arhitekture*

Nacionalna i sveučilišna knjižnica (NSK), *Zbirka razglednica*

VI.2. Literatura

BAGARIĆ, MARINA, Arhitekt Otto von Hofer i plemićka obitelj Vranyczany-Dobrinović, u: *Radovi Instituta za povijest umjetnosti*, 37 (2013.), 145–158.

BAGARIĆ, MARINA, Palače i domovi Vranyczanyjevih, u: *Veličanstveni Vranyczanyjevi. Umjetnički, povijesni i politički okvir života jedne plemićke obitelji*, (ur.) Marina Bagarić, Matica hrvatska i Muzej za umjetnost i obrt, Zagreb, 2016., 77–109.

BRDAR MUSTAPIĆ, VANJA, Namještaj i interijeri obitelji Vranyczany-Dobrinović u Zagrebu – reprezentativni i karakteristični primjeri historicizma, u: *Veličanstveni Vranyczanyjevi. Umjetnički, povijesni i politički okvir života jedne plemićke obitelji*, (ur.) Marina Bagarić, Matica hrvatska i Muzej za umjetnost i obrt, Zagreb, 2016., 110–117.

CVITANOVIĆ, ĐURĐICA, Arhitektura monumentalnog historicizma u urbanizmu Zagreba, u: *Život umjetnosti*, 26–27 (1978.), 135–138.

EGGERT, KLAUS, *Der Wohnbau der Wiener Ringstrasse in Historismus 1855–1896*, Wiesbaden, 1976.

IVANUŠA, DOLORES, Palača Ljudevita Vranicani Dobrinovića u Zagrebu, u: *Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske*, XXIII., 3–4 (1974.), 73–83.

IVANUŠA, DOLORES, Palača baruna Ljudevita Vranyczanyja-Dobrinovića u Zagrebu, u: *Povijest palače, ustanove, obnove*, Povijest Moderne galerije, sv. 1., (ur.) Igor Zidić, Moderna galerija, Zagreb, 2005., 67–95.

Ivo Šrepel: Dokumenti, vrijeme, sudbina, Biblioteka Povijest Moderne galerije, Knjiga 2., (prir. i ur.) Libuše Jirsak, Moderna galerija, Zagreb, 2010.

KNEŽEVIĆ, SNJEŠKA, Mjesto Zrinjskog trga u genezi zagrebačke »zelene potkove«, u: *Radovi Instituta za povijest umjetnosti*, 11 (1987.), 61–93.

KNEŽEVIĆ, SNJEŠKA Akademijina palača i njezini trgovi, u: *Bulletin*, XLII., 1/60 (1994.), 35–46.

KNEŽEVIĆ, SNJEŠKA, *Zagrebačka Zelena potkova*, Zagreb, 1996.

KOVAČIĆ, ŽELJKO, Novo u starome, u: *Povijest palače, ustanove, obnove*, Povijest Moderne galerije, sv. 1., (ur.) Igor Zidić, Moderna galerija, Zagreb, 2005., 159–179.

KRAUSE, WALTER, *Die Plastik der Wiener Ringstrasse von der Spätromantik bis zur Wende um 1900*, Wiesbaden, 1980.

KRAUSE, WALTER, Baukunst, u: *Geschichte der bildenen Kunst in Österreich. 19. Jahrhundert*, (ur.) Gerbert Frodl, Prestel, München – Berlin – London – New York, 2002., 179–239.

Ljubo Babić: Dokumenti, vrijeme, galerije, Biblioteka Povijest Moderne galerije, Knjiga 3., (prir. i ur.) Libuše Jirsak, Moderna galerija, Zagreb, 2011., 77.

***, Palais von Ludwig Baron Vranyczany in Agram, u: *Architektonische Rundschau*, 4 (1888.), 71–72.

PETRAVIĆ-KLAIĆ, ĐURĐA, Unutrašnje uređenje palače Vranyczany-Dobrinović u Zagrebu, u: *Peristil*, 49 (1997.), 117–130.

Povijest palače, ustanove, obnove, Povijest Moderne galerije, sv. 1., (ur.) Igor Zidić, Moderna galerija, Zagreb, 2005.

REGAN, KREŠIMIR, Barunska obitelj Vranyczany-Dobrinović i plemićka obitelj Vranyczany. Prilog poznavanju rodoslova plemićkog roda Dobrinović, u: *Veličanstveni Vranyczanyjevi. Umjetnički, povijesni i politički okvir života jedne plemićke obitelji*, (ur.) Marina Bagarić, Matica hrvatska i Muzej za umjetnost i obrt, Zagreb, 2016., 11–51.

RUS, ZDENKO, Moderna galerija – Zagreb, u: *Muzeologija*, 3–4 (1983.), 19–21.

SZABO, GJURO, Palača Vranicana Ljudevita, u: *Jutarnji list*, 4. prosinca 1938.

TELESKO, WERNER, RICHARD KURDIOVSKY, DAGMAR SACHENSHOFER, The Vienna Hofburg between 1835 and 1918 – A Residence in the Conflicting Fields of Art, Politics and Representation, u: *Austria History Yearbook*, 44 (2013.), 40–47.

ULČNIK, IVAN, »Terg bana Zrinjskog«. Kako je nastao Zrinjski trg, u: *Revija »Zagreb«*, 12 (1936.), 371.

USKOKOVIĆ, JELENA, Osamdeset godina Moderne galerije u Zagrebu. Građa za interpretaciju i povijest razvitka, u: *15 dana*, 8 (1985.), 22–31.

USKOKOVIĆ, JELENA, Prvih osamdeset godina Moderne galerije u Zagrebu, u: *Povijest palače, ustanove, obnove*, Povijest Moderne galerije, sv. 1., (ur.) Igor Zidić, Moderna galerija, Zagreb, 2005., 97–125.

Veličanstveni Vranyczanyjevi. Umjetnički, povijesni i politički okvir života jedne plemićke obitelji, (ur.) Marina Bagarić, Matica hrvatska i Muzej za umjetnost i obrt, Zagreb, 2016.

Viesti družtva inžinira i arhitekata u Zagrebu, god. VI., br. 4, 31. prosinca 1885.

WAGNER-RIEGER, RENATE, *Wiens Architektur im 19. Jahrhundert*, Österreichischer Bundesverlag für Unterricht, Wissenschaft und Kunst, Beč, 1970.

ZIDIĆ, IGOR, Moderna galerija hrvatske umjetnosti (u davne dane i kroz novo doba), u: *Povijest palače, ustanove, obnove*, Povijest Moderne galerije, sv. 1., (ur.) Igor Zidić, Moderna galerija, Zagreb, 2005., 7–63.

VI.3. Elaborati

KRIZMAN, MIRTA, *Konzervatorsko-restauratorski istraživački radovi na Palači Vranyczany-Dobrinović, Ulica A. Hebranga 1 u Zagrebu*, Špatula d. o. o., Zagreb, studeni 2020.

VI.4. Mrežni izvori

http://www.proleksis/lzmk.hr/.

http://www.architektenlexikon.at/de/.

REPUBLIKA HRVATSKA
GRAD ZAGREB
GRADSKI ZAVOD ZA ZAŠTITU
SPOMENIKA KULTURE I PRIRODE

KLASA: UP/I-612-08/20-014/35
URBROJ: 251-18-01/02-20-01
U Zagrebu, 05.06. 2020.

Grad Zagreb, Gradski zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode, Zagreb, Kuševićeva 2, na temelju članka 6. stavka 1. točke 12. i članka 21. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (Narodne novine 66/99, 151/03, 157/03-ispr., 87/09, 88/10, 61/11, 25/12, 136/12, 157/13, 152/14, 44/17, 90/18, 32/20 i 62/20), u postupku radi utvrđivanja mjera zaštite Palače Vranyczany-Dobrinović, danas zgrada Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti s Modernom galerijom i Kabinetom grafike HAZU, Ulica Andrije Hebranga 1-3/Trg Josipa Jurja Strossmayera 12, k.č.br. 2495, k.o. Centar, po službenoj dužnosti donosi

RJEŠENJE

1. Utvrđuju se mjere zaštite Palače Vranyczany-Dobrinović, danas zgrada Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti s Modernom galerijom i Kabinetom grafike HAZU, Ulica Andrije Hebranga 1-3/Trg Josipa Jurja Strossmayera 12, k.č.br. 2495, k.o. Centar, za koju je rješenjem Ministarstva kulture, KLASA: UP-I-612-08/02-01/0539, URBROJ: 532-10-1/8(JB)-02-2, od 21.11.2002. utvrđeno svojstvo kulturnog dobra i upisana u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske – Listu zaštićenih kulturnih dobara, broj Registra: Z-0334 (Narodne novine 18/03). Predmetna se građevina nalazi unutar prostornih međa kulturnog dobra „Zelena potkova", urbanističko – arhitektonske i parkovne cjeline trgova, broj Registra: Z-1536 (Narodne novine 111/04) i unutar prostornih međa kulturnog dobra Povijesna urbana cjelina Grad Zagreb, broj Registra: Z-1525 (Narodne novine 92/11).
2. Mjere zaštite kulturnog dobra iz točke 1. izreke ovog rješenja su slijedeće:
   - putem stručne i ovlaštene fizičke osobe koja posjeduje propisano dopuštenje Ministarstva kulture provesti statičku ekspertizu građevinsko-konstruktivnog stanja zgrade i utvrditi opseg i vrstu potrebnih radova za cjelovitu građevinsku i konstruktivnu sanaciju zgrade te izraditi detaljnu tehničku dokumentaciju za isto.
   - Nužno je zaštititi i spriječiti naknadna oštećenja elemenata arhitektonske plastike i zidnog oslika u glavnoj zgradi te u tu svrhu treba provesti nužna konzervatorsko-restauratorska istraživanja i izraditi elaborat za izvedbu restauratorskih radova na obnovi istih koja će uslijediti nakon obnove i ojačanja konstrukcije.
   - Navedena tehnička dokumentacija obuhvaća sve potrebne građevinske, obrtničke i restauratorsko-konzervatorske radove za cjelovitu sanaciju nosive konstrukcije, krova, stropova, svodova, zidova i pročelja zgrade na koju je potrebno ishoditi zakonom propisana odobrenja.
3. Do početka radova na cjelokupnoj sanaciji zgrade, kako bi se spriječila eventualna ugroza života i zdravlja ljudi te daljnja oštećenja zgrade kao i vrijednog inventara, potrebno je utvrditi opseg i vrstu potrebnih radova uklanjanja i razgradnje oštećenih djelova zgrade, podupiranja i zaštite. Za sve navedene radove potrebno je ishoditi propisana odobrenja na temelju tehničke dokumentacije izrađene po ovlaštenoj fizičkoj osobi.
4. Mjere zaštite iz točke 1. do 3. ovog rješenja dužan je provesti vlasnik kulturnog dobra.
5. Provedbu mjera zaštite kulturnog dobra iz točke 3. izreke ovog rješenja vlasnik je dužan započeti odmah po primitku ovoga rješenja.
6. Provedbu mjera zaštite kulturnog dobra iz točke 2. izreke ovog rješenja vlasnik je dužan započeti u primjerenom roku.
7. Žalba na ovo rješenje ne odgađa njegovo izvršenje.

Obrazloženje

Za Palaču Vranyczany-Dobrinović, danas zgrada Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti s Modernom galerijom i Kabinetom grafike HAZU, Ulica Andrije Hebranga 1-3/Trg Josipa Jurja Strossmayera 12, k.č.br. 2495, k.o. Centar, temeljem rješenja Ministarstva kulture, KLASA: UP-I-612-08/02-01/0539, URBROJ: 532-10-1/8(JB)-02-2, od 21.11.2002., utvrđeno je svojstvo kulturnog dobra i upisano u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske – Listu zaštićenih kulturnih dobara, broj Registra: Z-0334 (Narodne novine 151/02). Predmetna se zgrada nalazi i unutar prostornih međa kulturnog dobra „Zelena potkova", urbanističko – arhitektonske i parkovne cjeline trgova, broj Registra: Z-1536 (Narodne novine 111/04) i unutar prostornih međa kulturnog dobra Povijesna urbana cjelina Grad Zagreb, broj Registra: Z-1525 (Narodne novine 92/11). Na predmetno kulturno dobro primjenjuju se odredbe Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara i svi propisi koji se odnose na kulturna dobra.

Glavna zgrada, uglovna stambeno-najamna dvokatnica sagrađena je 1881/1882. prema projektu bečkog arhitekta Otta Hoffera za baruna Ljudevita Vranyzcanya Dobrinovića. Radove je izveo zagrebački arhitekt Ferdinand Kondrat. Od 1934., a s prekidima od 1946., u palači je Moderna galerija. Adaptacija prostora galerije provedena je 1951. prema projektu Ive Župana, a zadnjom rekonstrukcijom 2003./2004. godine u potpunosti su obnovljena dva kata palače koja udomljuju Modernu galeriju.

Gospodarska zgrada u dvorištu s kolnicom i stajama adaptirana je polovicom dvadesetog stoljeća. Danas se u njoj nalaze: uredski prostori, knjižara HAZU, garaža i stan.

Prema odredbama članka 20. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara vlasnik kulturnog dobra obvezan je postupati s kulturnim dobrom s dužnom pažnjom, a osobito ga čuvati i redovito održavati i provoditi propisane mjere zaštite sukladno pravilima konzervatorske struke.

Nadalje, člankom 21. navedenog zakona propisuje se da nadležno tijelo utvrđuje mjere zaštite rješenjem. Prema članku 6. stavku 1. točki 12. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, nadležno tijelo u čijem je djelokrugu utvrđivanje mjera zaštite za kulturna dobra na području Grada Zagreba je Gradski zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode.

U postupku, koji je prethodio donošenju ovog rješenja, a radi utvrđivanja stanja predmetnog kulturnog dobra, kao bitne okolnosti u postupku donošenja rješenja o mjerama zaštite, 16. travnja 2020. godine službenici Ministarstva kulture Republike Hrvatske u provedbi postupka popisa štete prozročene potresom na kulturnim dobrima, proveli su očevid na kulturnom dobru odnosno glavnoj i dvorišnoj zgradi Palača Vranyczany-Dobrinović.

Izvršenim vizualnim pregledom utvrđena su sljedeća oštećenja:

- na pročeljima glavne zgrade, osim pukotina jednog nadvoja i dijela krovnog vijenca na sjevernom pročelju, nema većih oštećenja. Na dvorišnom pročelju istočnog krila duž cijele vertikale uočeno odvajanje dimnjaka centalnog grijanja od zida.
- U unutrašnjosti glavne zgrade najviše oštećenja vidljivo je na elementima središnjeg, uglovnog dijela zgrade i prostora neposredno uz njega. U Ovalnoj dvorani su oštećeni elementi arhitektonske plastike, najviše na ukrasnom vijencu, tamburu i kupoli. U području oštećenja svoda ovalne dvorane postavljena je zaštitna skela.
- U ostalim prostorijama prizemlja kao i u prostorijama adaptiranog tavana uočene su znatnije pukotine iznad vrata, dijagonalne i vertikalne pukotine na zidovima te pukotine na stropovima i zrakaste pukotine na spoju zida i stropa uz mjestimično otpadanje žbuke.
- U mansardnom prostoru vidljive su manje pukotine po stropu i zidovima, veća pukotina na zapadnom zidu na spoju sa stropom.
- U stubišnom prostoru i hodnicima vidljive su dijagonalne, horizontalne i vertikalne pukotine.
- U neuređenom tavanskom prostoru vidljiva su puknuća nosivih zidova krovišta.
- U podrumu nema znatnih oštećenja, zamijećene su manje pukotine u zoni nadvoja.
- Na pročeljima i u unutrašnjosti dvorišne zgrade nema oštećenja. Uočene su površinske pukotine u stanu drugog kata na spoju zida i stropa.

U provedbi hitnih mjera sanacije 05. svibnja 2020. izvedeni su radovi uklanjanja dimnjaka centalnog grijanja na dvorišnom pročelju istočnog krila.

Naknadnim izvidom statičara mr.sc. Branimira Medića, ovlaštenog inženjera građevinarstva, iz svibnja 2020. utvrđeno je sljedeće:
'Gotovo sva oštećenja dijela zgrade (zapadni dio) u kojem se nalaze uredi Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti nalaze se na pregradnim zidovima prizemlja i kata. Većinom su to karkateristične dijagonalne pukotine (često sam na nivou žbuke) ili pukotine nastale kao posljedica intervencije kroz povijest (zazidavanje otvora za vrata).
Tipične štete od ovog potresa nisu zaobišle niti potkrovlje južnog krila zgrade gdje je došlo do odvajanja južnog zabatnog zida te urušavanja dimnjaka (koji je u međuvremenu uklonjen). Štete su uočene i na nekim pregradnim zidovima potkrovlja, a neka (manja) oštećenja su najvjerojatnije skrivena iza gipskartonske obloge.
Manje pukotine na zidovima (uglavnom pregradnim) vidljive su i u dijelovima zgrade u kojoj je smještena Moderna galerija. Oštećenja na nosivim zidovima uočena su na zadnjem katu stubišta (karakteristične dijagonalne pukotine), na nadvojima u ovalnoj dvorani i na nadvoju ispod mosta u predvorju kao i na niši (oslabljenju) u zidu glavnog stubišta. Većinom se radi se o tankim pukotinama koje nemaju bitnog utjecaja na globalnu stabilnost zgrade.
Nešto ozbiljine djeluju pukotine na pojasnici svoda u hodniku kata, a pogotovo one na kupoli ovalne dvorane. Međutim, analizom dostupne dokumentacije može se zaključiti da su pukotine u ovalnoj dvorani na profilaciji na spoju zida i stropa, a ne na nosivoj konstrukciji. Predlaže se sondiranje na puknutim mjestima kako bi se potvrrdila ova konstatacija.
Prema klasifikaciji Ministarstva kulture (EMS 98) oštećenja možemo svrstati u kategoriju umjerenih oštećenja za sanaciju kojih treba izraditi projekt. Kako je tijekom prošlih vremena dio poprečnih (ukrutnih) zidova od pune opeke zamijenjen zidovima od sjekomičnom opeke ili drvene konstrukcije sa trstikom i žbukom, smanjena je potresna otpornost zgrade pa u projektu sanacije treba razmotriti moguće pojačanje istih.
U području oštećenja svoda ovalne dvorane iz preventivniih je razloga postavljena zaštitna skela koju treba iskoristiti za ranije spomenuto sondiranje.'

S obzirom na zatečena oštećenja i stanje predmetnog kulturnog dobra, a kako bi se osiguralo očuvanje njegovih izvornih, arhitektonskih, spomeničkih i estetskih vrijednosti te spriječilo daljnje propadanje i omogućilo sigurno korištenje, sukladno članku 21. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, riješeno je kao u izreci.

Odredbom članka 21. stavka 3. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara propisano je da žalba na ovo rješenje ne odgađa njegovo izvršenje.

Uputa o pravnom lijeku:
Protiv ovog rješenja može se izjaviti žalba Povjerenstvu za žalbe pri Ministarstvu kulture Republike Hrvatske u roku 15 dana od dana primitka rješenja. Žalba se predaje Gradskom zavodu za zaštitu spomeika kulture i prirode, Zagreb, Kuševićeva 2, neposredno u pisanom obliku ili se šalje poštom, a može se izjaviti i u zapisnik.
Na žalbu se sukladno članku 9. stavku 2. točka 29. Zakona o upravnim pristojbama (Narodne novine 115/16) ne plaća upravna pristojba.

PROČELNIK
Stipe Tutiš, prof.

Dostaviti:

1. Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Trg Nikole Šubića Zrinskog 11, Zagreb
2. Ministratsvo kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Runjaninova 2, Zagreb
3. Evidencija, ovdje
4. Pismohrana, ovdje

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO KULTURE

UPRAVA ZA ZAŠTITU KULTURNE BAŠTINE
Klasa: UP/I-612-08/18-03/0367
Urbroj: 532-04-01-01-01/6-19-10
Zagreb, 11. veljače 2019.

Ministarstvo kulture rješavajući o zahtjevu dr. sc. Katarine Horvat Levaj, znanstvene savjetnice u trajnom zvanju iz Zagreba, na temelju članka 100. stavka 1. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (Narodne novine br. 69/99, 51/03, 157/03, 87/09, 88/10, 61/11, 25/12, 136/12, 157/13, 152/14, 44/17 i 90/18) i članka 11. stavka 1. Pravilnika o uvjetima za dobivanje dopuštenja za obavljanje poslova na zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (Narodne novine, br. 98/18), u postupku izdavanja dopuštenja za obavljanje poslova na zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, na prijedlog Stručnog povjerenstva za utvrđivanje uvjeta za obavljanje poslova na zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, donosi

RJEŠENJE

1. Utvrđuje se da je **dr. sc. Katarina Horvat Levaj iz Zagreba,** OIB: 99892584662, stručno osposobljena za obavljanje poslova zaštite i očuvanja kulturnih dobara iz **članka 2. stavka 1. točke 5.** Pravilnika o uvjetima za dobivanje dopuštenja za obavljanje poslova na zaštiti i očuvanju kulturnih dobara i to za **izrada konzervatorskih elaborata za nepokretno kulturno dobro** te joj se izdaje dopuštenje za obavljanje navedenih poslova.

2. Osoba iz točke 1. ovoga Rješenja dužna je o svakoj promjeni glede ispunjenja propisanih uvjeta za obavljanje poslova iz točke 1. ovoga Rješenja, pisano obavijestiti Ministarstvo kulture u roku od 8 dana od nastale promjene.

3. Po izvršnosti ovoga Rješenja, osoba iz točke 1. ovoga Rješenja, upisat će se u Upisnik specijaliziranih fizičkih osoba koje imaju dopuštenje za obavljanje poslova na zaštiti i očuvanju kulturnih dobara pod rednim brojem **3130**.

Obrazloženje

Dr. sc. Katarina Horvat Levaj, znanstvena savjetnica u trajnom zvanju, podnijela je Ministarstvu kulture zahtjev za izdavanje dopuštenja za obavljanje poslova zaštite i očuvanja kulturnih dobara prema Pravilniku o uvjetima za dobivanje dopuštenja za obavljanje poslova na zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (Narodne novine, br. 98/18).

Navedenom zahtjevu priložene su preslike diplome profesora povijesti umjetnosti i arheologije Filozofskog fakulkteta u Zagrebu od 5. ožujka 1982. i doktorata Sveučilišta u Zagrebu od 1. prosinca 1995., popis obavljenih poslova na kulturnim dobrima te Izjava o poduzimanju potrebnih mjera iz članka 7. citiranog Pravilnika. Sukladno članku 10. stavku 1. i 2. citiranog Pravilnika, u postupku izdavanja dopuštenja, zatraženo je stručno mišljenje nadležnoga tijela.

Stručno je povjerenstvo na temelju priložene dokumentacije i stručnih mišljenja Konzervatorskog odjela u Varaždinu od 19. studenog 2018., Konzervatorskog odjela u Krapini od 8. studenog 2018., Konzervatorskog odjela u Dubrovniku od 6. studenog 2018., Konzervatorskog odjela u Rijeci od 5. studenog 2018., Konzervatorskog odjela u Požegi od 31. listopada 2018. i Konzervatorskog odjela u Osijeku od 29. listopada 2018., a sukladno članku 11. stavku 1. cit. Pravilnika, utvrdilo da postoje propisani uvjeti za obavljanje poslova iz čl. 2. st. 1. toč. 5. Pravilnika: izrada konzervatorskih elaborata za nepokretno kulturno dobro.

Fizička osoba kojoj je Ministarstvo kulture izdalo dopuštenje, dužna je poslove zaštite i očuvanja kulturnog dobra obavljati sukladno Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara i propisima donesenim na temelju toga Zakona, sukladno članku 13. stavku 1. citiranog Pravilnika. Fizička osoba kojoj je Ministarstvo kulture izdalo dopuštenje, dužna je o svakoj promjeni glede ispunjavanja uvjeta propisanih citiranim Pravilnikom i drugih podataka vezanih uz njezino poslovanje, pisano obavijestiti Ministarstvo kulture u roku od osam dana od nastanka promjene radi unošenja izmjena u Upisnik, sukladno članku 12. stavku 1. citiranog Pravilnika.

Sukladno članku 100. stavku 5. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara i članku 11. stavku 3. citiranog Pravilnika, a po izvršnosti ovoga Rješenja, upisat će se dr. sc. Katarina Horvat Levaj u Upisnik specijaliziranih fizičkih osoba koje imaju dopuštenje za obavljanje poslova na zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, u kojemu će se evidentirati za koje je poslove ista dobila dopuštenje.

Iz gore navedenih razloga riješeno je kao u izreci ovoga Rješenja.

Uputa o pravnom lijeku:

Protiv ovog Rješenja nije dopuštena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor tužbom nadležnom Upravnom sudu. Tužba se podnosi u roku od 30 dana od dana dostave ovog rješenja. Tužba se predaje nadležnom Upravnom sudu neposredno u pisanom obliku, usmeno na zapisnik ili se šalje poštom. Uz tužbu se dostavlja izvornik ili preslika ovoga Rješenja za Upravni sud, prijepis tužbe i priloga za tuženika, a ako ih ima i za svaku zainteresiranu osobu.

POMOĆNIK MINISTRICE

Republika Hrvatska 1 ZAGREB MINISTARSTVO KULTURE

Davor Trupković, dipl. ing. arh.

Dostavlja se:
1. dr.sc. Katarina Horvat Levaj, Institut za povijest umjetnosti, Ul. grada Vukovara 68, 10000 Zagreb (s povratnicom)
2. Konzervatorski odjeli Ministarstva kulture, svi
3. Gradski zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode u Zagrebu
4. Upisnik fizičkih osoba koje imaju dopuštenje za obavljanje poslova zaštite i očuvanja kulturnih dobara, ovdje
5. Pismohrana, ovdje

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO KULTURE

INSTITUT ZA POVIJEST UMJETNOSTI
Primljeno: 12.07.2018.
Broj: 170-2-2-1-18 | Prilog: 1
-163

UPRAVA ZA ZAŠTITU KULTURNE BAŠTINE
Klasa: UP/I-612-08/18-03/0274
Urbroj: 532-04-01-01-01/6-18-6
Zagreb, 6. srpnja 2018.

Ministarstvo kulture rješavajući o zahtjevu Ivane Haničar Buljan, dipl. ing. arh. iz Zagreba na temelju članka 100. stavka 1. i 3. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara ("Narodne novine", br. 69/99, 51/03, 157/03, 87/09, 88/10, 61/11, 25/12, 136/12, 157/13, 152/14 i 44/17) i članka 11. stavka 1. Pravilnika o uvjetima za fizičke i pravne osobe radi dobivanja dopuštenja za obavljanje poslova na zaštiti i očuvanju kulturnih dobara ("Narodne novine", br. 74/03, 44/10), u postupku izdavanja dopuštenja za obavljanje poslova na zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, na prijedlog Stručnog povjerenstva za utvrđivanje uvjeta za obavljanje poslova na zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, donosi

RJEŠENJE

1. Dopušta se **Ivani Haničar Buljan, dipl. ing. arh. iz Zagreba** obavljanje poslova zaštite i očuvanja kulturnih dobara iz **članka 2. stavka 1. točaka 1., 2. i 3.** Pravilnika o uvjetima za fizičke i pravne osobe radi dobivanja dopuštenja za obavljanje poslova na zaštiti i očuvanju kulturnih dobara i to **istraživanje i proučavanje nepokretnog kulturnog dobra, dokumentiranje nepokretnog kulturnog dobra te izrada idejnog, glavnog i izvedbenog projekta za radove na nepokretnom kulturnom dobru**.

2. Utvrđuje se da Ivana Haničar Buljan, dipl. ing. arh. iz Zagreba ispunjava sve uvjete propisane citiranim Pravilnikom za obavljanje poslova iz toč 1. izreke ovoga rješenja.

Ivana Haničar Buljan, dipl. ing. arh., dužana je o svakoj promjeni glede ispunjenja propisanih uvjeta za obavljanje poslova iz toč. 1. izreke ovoga rješenja, pisano obavijestiti Ministarstvo kulture u roku od 8 dana od nastale promjene.

3. Ovo dopuštenje daje se na vrijeme od pet godina.

4. Rješenjem Klasa: UP/I-612-08/02-01-1243, Urbroj: 532-10-1/16-02-05 od 30. prosinca 2002. godine, Ivana Haničar Buljan, dipl. ing. arh. iz Zagreba, upisana je u Upisnik specijaliziranih pravnih i fizičkih osoba koje imaju dopuštenje za obavljanje poslova na zaštiti i očuvanju kulturnih dobara pod rednim brojem **193**.

Obrazloženje

Ivana Haničar Buljan, dipl. ing. arh. iz Zagreba podnijela je Ministarstvu kulture zahtjev za produljenje dopuštenja za obavljanje poslova zaštite i očuvanja kulturnih dobara prema Pravilniku o uvjetima za fizičke i pravne osobe radi dobivanja dopuštenja za obavljanje poslova na zaštiti i očuvanju kulturnih dobara.

Navedenom zahtjevu priložene su preslike diplome Arhitektonskog fakulteta u Zagrebu od 17. lipnja 1996. i rješenja o upisu u Imenik ovlaštenih arhitekata od 19. studenog 1999., popis kulturnih dobara i poslova na kojima je podnositeljica zahtjeva radila, opis tehničke opremljenosti te Izjava o poduzimanju potrebnih mjera iz članka 7. Pravilnika.

U provedenom postupku utvrđivanja uvjeta za obavljanje poslova zaštite i očuvanja kulturnih dobara, sukladno članku 10. stavku 1. navedenog Pravilnika, o radovima podnositeljice zahtjeva zatražena su stručna mišljenja nadležnih konzervatorskih tijela.

Stručno povjerenstvo je na temelju priložene dokumentacije i stručnih mišljenja Gradskog zavoda za zaštitu spomenika kulture i prirode u Zagrebu od 29. svibnja 2018., Konzervatorskog odjela u Osijeku od 29. svibnja 2018. i Konzervatorskog odjela u Sisku od 8. lipnja 2018., a sukladno čl. 10. st. 4. Pravilnika, utvrdilo da postoje propisani uvjeti za obavljanje poslova iz čl. 2. st. 1. toč. 1., 2. i 3. Pravilnika: istraživanje i proučavanje nepokretnog kulturnog dobra, dokumentiranje nepokretnog kulturnog dobra te izrada idejnog, glavnog i izvedbenog projekta za radove na nepokretnom kulturnom dobru.

Prema odredbi članka 12. uvodno cit. Pravilnika ovo se dopuštenje daje na vrijeme od pet godina, a podnositelj zahtjeva kojemu je ono izdano može šest mjeseci prije isteka važenja dopuštenja Ministarstvu kulture podnijeti zahtjev za njegovo produljenje.

Podnositelj zahtjeva kojem je izdano dopuštenje za obavljanje poslova na zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, odnosno odgovorna osoba dužan je o svakoj promjeni glede ispunjenja Pravilnikom propisanih uvjeta, pisano obavijestiti Ministarstvo kulture u roku od 8 dana od nastale promjene, sukladno članku 13. stavku 1. Pravilnika.

Sukladno članku 100. stavku 3. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara i članku 11. stavku 3. Pravilnika po pravomoćnosti ovoga rješenja, izvršit će se upis podnositelja zahtjeva u Upisnik specijaliziranih pravnih i fizičkih osoba koje imaju dopuštenje za obavljanje poslova na zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, u kojem će se evidentirati da je dobio dopuštenje za obavljanje poslova iz toč. 1. izreke ovoga rješenja.

Iz gore navedenog riješeno je kao u izreci.

Uputa o pravnom lijeku:

Protiv ovoga Rješenja može se izjaviti žalba Povjerenstvu za žalbe pri Ministarstvu kulture u roku od 15 dana od dana dostave Rješenja. Žalba se izjavljuje ovome tijelu neposredno ili šalje poštom preporučeno.

POMOĆNIK MINISTRICE

Republika Hrvatska – Ministarstvo kulture – Zagreb

Davor Trupković, dipl. ing. arh.

Dostavlja se:
1. Ivana Haničar Buljan, d.i.a., Institut za povijest umjetnosti, Ul. grada Vukovara 68, 10000 Zagreb (s povratnicom)
2. Konzervatorski odjeli Ministarstva kulture, svi
3. Gradski zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode u Zagrebu
4. Upisnik specijaliziranih fizičkih i pravnih osoba koje imaju dopuštenje za obavljanje poslova zaštite i očuvanja kulturnih dobara, ovdje
5. Pismohrana, ovdje

ISBN 978-953-347-396-3 (HAZU – cjelina)
ISBN 978-953-347-399-4 (HAZU – 3. svezak)
ISBN 978-953-7875-80-0 (IPU – cjelina)
ISBN 978-953-7875-83-1 (IPU – 3. svezak)
https://doi.org/10.31664/9789537875831